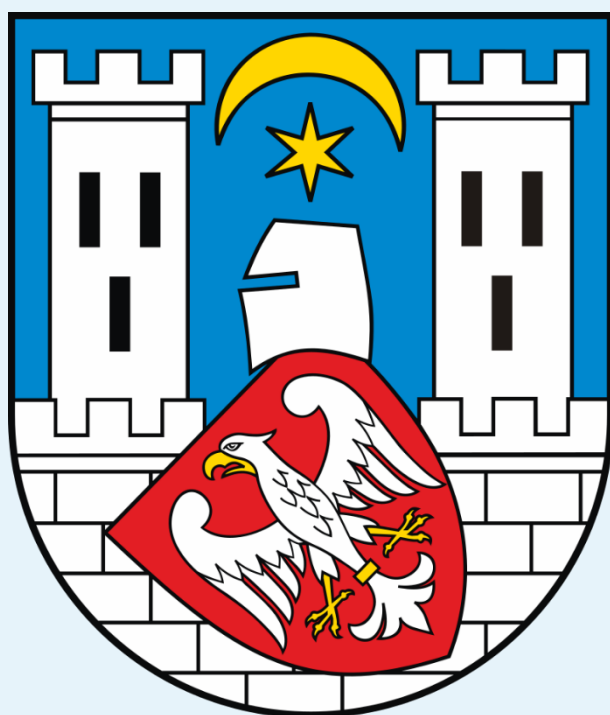

Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Spis treści

Słowniczek pojęć	3
Charakterystyka Gminy Środa Wielkopolska	4
Informacje podstawowe.....	4
Zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Środa Wielkopolska	5
Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	10
Metodyka prac przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Środa Wielkopolska.....	10
Podział Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne	12
Wybór wskaźników służących dokonaniu analizy wskaźnikowej wskazanych jednostek analitycznych.....	19
Analiza wskaźnikowa Gminy Środa Wielkopolska	25
Sfera społeczna.....	25
Sfera gospodarcza	46
Sfera środowiskowa.....	50
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	52
Sfera techniczna.....	56
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	59
Wyznaczenie obszaru rewitalizacji	62

Słowniczek pojęć

REWITALIZACJA – rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji¹.

OBSZAR ZDEGRADOWANY – obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego możliwe jest tylko w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw,
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska².

OBSZAR REWITALIZACJI – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic³.

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278.).

² J. w.

³ J. w.

Charakterystyka Gminy Środa Wielkopolska

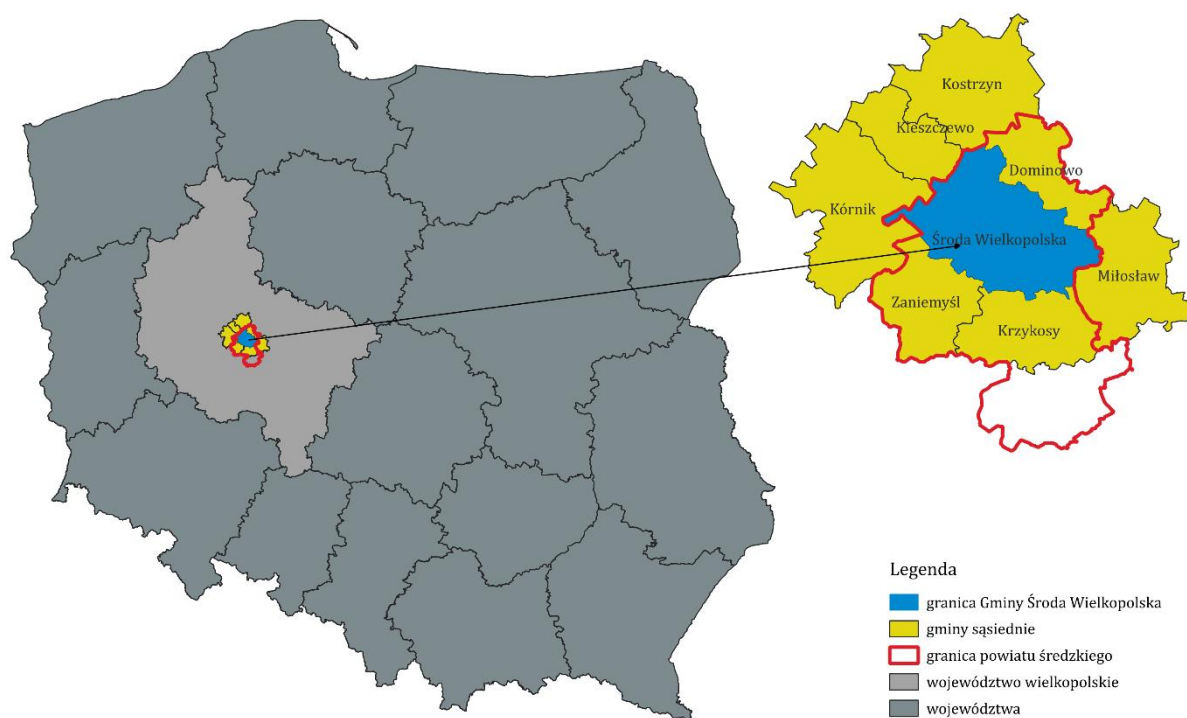
Informacje podstawowe

Gmina Środa Wielkopolska jest gminą miejsko-wiejską zlokalizowaną w centralnej części województwa wielkopolskiego oraz powiatu średzkiego, pełniąc rolę ośrodka powiatowego. Gmina graniczy:

- od północy z gminami Kleszczewo (powiat poznański), Kostrzyn (powiat poznański) i Dominowo (powiat średzki);
- od wschodu z gminą Miłosław (powiat wrzesiński);
- od południa z gminami Krzykosy i Zaniemyśl (powiat średzki);
- od zachodu z gminą Kórnik (powiat poznański).

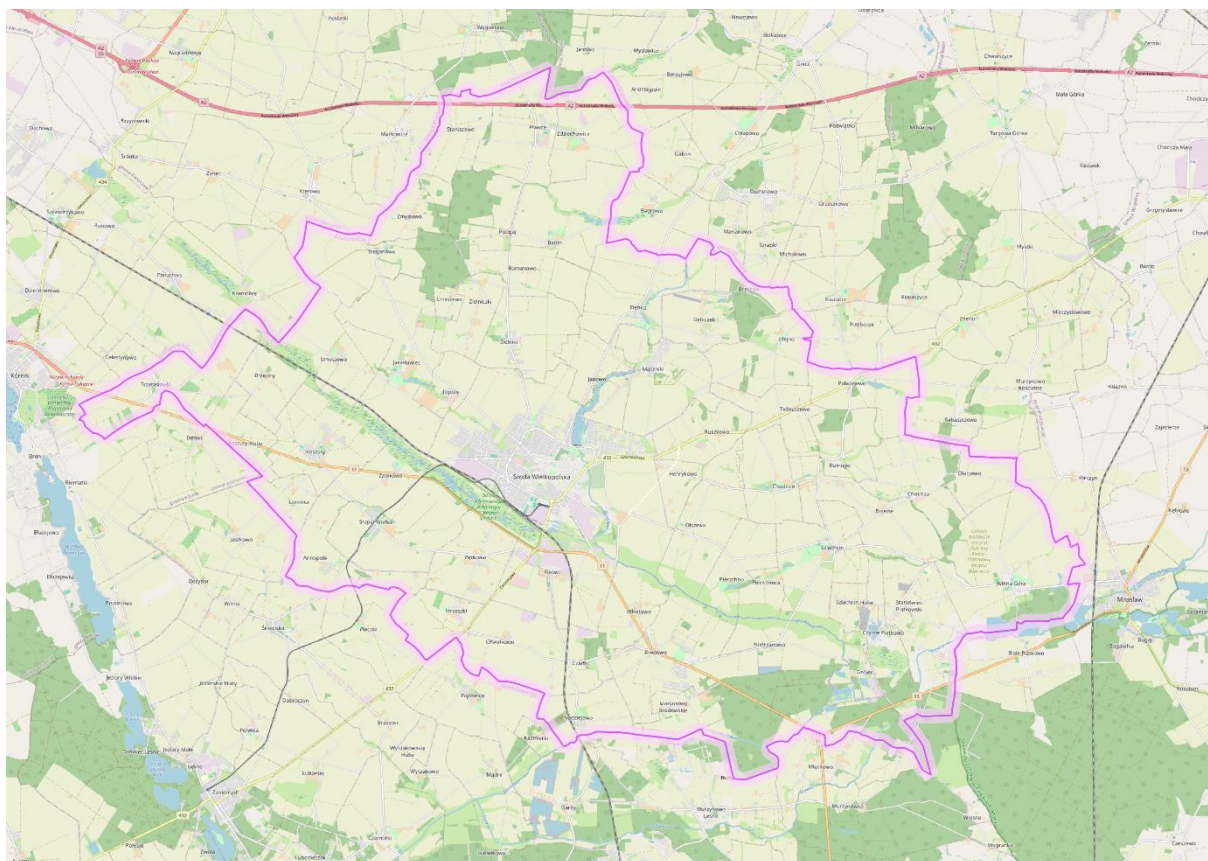
Według danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej na dzień 31.12.2023 roku Gminę zamieszkiwało 32 722 mieszkańców, co przy powierzchni całkowitej wynoszącej 207 km², przekłada się na gęstość zaludnienia na poziomie ok. 158 os./km². W mieście gęstość zaludnienia wzrasta do ok. 1 293 os./ km², z kolei na obszarach wiejskich Gminy spada do ok. 50 os./ km².

Rycina 1 Położenie Gminy Środa Wielkopolska na tle sąsiadujących gmin, powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Rycina 2 Położenie Gminy Środa Wielkopolska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania rozwoju Gminy Środa Wielkopolska

POWIĄZANIA KOMUNIKACYJNE

Przez północną część Gminy Środa Wielkopolska przebiega krótki odcinek autostrady A2 relacji Świecko – Kukuryki (do granicy z Białorusią). Warto jednak podkreślić, że na terenie Gminy nie jest zlokalizowany węzeł autostradowy. Gmina Środa Wielkopolska położona jest między węzłami autostradowymi Poznań-Wschód oraz Września, od których miasto dzieli ok 25 km. W centralnej i południowej części Gminy biegną z kolei drogi krajowe: DK11 i DK15. Skrzyżowanie DK11 z drogą wojewódzką DW432 (relacji Śrem – Kaczanowo) stanowi główną arterię komunikacyjną wiodącą w kierunku miasta. Układ komunikacyjny uzupełniają drogi powiatowe i gminne. Miasto Środa Wielkopolska posiada wykształconą ramę komunikacyjną w ciągach ulic: 3 Maja, Zamojskich, Gnieźnieńska, Romana Dmowskiego, ks. Jerzego Popiełuszki, ks. Marcelego Weychana, gen. Józefa Hallera oraz Poselskiej, skąd promieniście rozchodzą się drogi komunikujące centrum miasta z jego obrzeżami oraz obszarami wiejskimi Gminy. Przez Gminę Środa Wielkopolska przebiega również linia kolejowa nr 272 relacji Poznań – Kluczbork. Dworzec kolejowy zlokalizowany jest w mieście Środa Wielkopolska. Linia kolejowa nr 272 to normalnotorowa, w pełni zelektryfikowana, dwutorowa linia magistralna. Połączenia kolejowe umożliwiają dojazd do większych miejscowości w różnych rejonach kraju, m.in.: Warszawy, Krakowa, Katowic, Szczecina. Dojazd koleją do ośrodka wojewódzkiego – Poznania zajmuje od 25 do 40 min, w zależności od operatora. W Gminie Środa Wielkopolska realizowany jest również autobusowy transport zbiorowy, którego organizatorem jest Miasto i Gmina Kórnik na podstawie zawartego porozumienia międzygminnego. Obecnie, realizowane są kursy

w oparciu o 24 stałe trasy, przy czym 7 obejmuje teren miasta, natomiast pozostałe łączą obszary wiejskie gminy z ośrodkiem lokalnym. Warto również podkreślić, iż komunikacja autobusowa na terenie Gminy jest bezpłatna. Najbliższy port lotniczy zlokalizowany jest w Poznaniu, a dojazd do niego samochodem osobowym zajmuje ok. 45 min. Reasumując, Gmina Środa Wielkopolska jest korzystnie zlokalizowana, a rozbudowana sieć transportowa stwarza alternatywne możliwości dotarcia do kluczowych miejsc: ośrodka lokalnego i powiatowego – miasta Środa Wielkopolska, ośrodka wojewódzkiego, znaczących ośrodków miejskich w skali kraju, a także portu lotniczego. W Gminie nie występuje zagrożenie wykluczeniem komunikacyjnym. Zapewniona dostępność wpływa z kolei na możliwości rozwojowe Gminy, korzystnie oddziałując głównie na sferę gospodarczą, ale również społeczną.

Komunikacja i kwestie związane z dostępnością w dzisiejszych czasach wiążą się również bezpośrednio z zasięgiem łączności telekomunikacyjnych i internetowych. W przypadku dostępu do Internetu, zgodnie z raportem Instytutu Łączności „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu”, w Gminie Środa Wielkopolska 23,84% wszystkich adresów lokali mieszkalnych nie znajduje się w zasięgu stacjonarnego dostępu do Internetu. Oznacza to, iż ludność zamieszkująca w tych domostwach może zmagać się z wykluczeniem cyfrowym. Obecność tzw. „białych plam” rzutuje nie tylko na możliwości rozwojowe, ale również jakość codziennego życia mieszkańców.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I OCHRONA PRZYRODY

Gmina Środa Wielkopolska położona jest w obrębie mezoregionu Równiny Wrzesińskiej. Mezoregion ten tworzy równina morenowa, charakteryzująca się niewielkimi deniwelacjami terenu. Mimo, iż w Gminie obserwuje się krajobraz młodoglacjalny, teren równiny jest niemalże bezjeziorny. Południowe fragmenty Gminy położone są z kolei w obrębie Pradoliny Warszawsko-Odrzańskiej, na terasach zalewowych pradoliny. Pozostałością po obecności lądolodu są liczne utwory fluwioglacjalne tworzące dobre warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa w Gminie. Jedynie południowa część Gminy, będzie się charakteryzowała większą lesistością i ograniczonymi warunkami dla rozwoju działalności rolniczej.

W Gminie Środa Wielkopolska obecne są również udokumentowane złoża surowców, w szczególności zaś gazu ziemnego. Udokumentowane złoża gazu ziemnego „Środa Wielkopolska”, a także 3 złoża częściowo zlokalizowane na terenie Gminy pozostają w eksploatacji czynnej. Zważając na wydane koncesje, wydobycie gazu na terenie Gminy powinno się zakończyć w 2035 roku.

Sieć hydrologiczną na terenie Gminy tworzą rzeki: Moskawa, Struga Średzka, Wielka i Szywra. W Gminie nie obserwuje się większych, naturalnych zbiorników wodnych. Na przełomie lat 60. i 70. XX w. na rzece Moskawie utworzono z kolei sztuczny zbiornik retencyjny – Jezioro Średzkie. Zbiornik zajmuje powierzchnię 45 ha. Zbiornik, poza zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, gromadzi również wodę wykorzystywaną w rolnictwie i przemyśle, pozwalając na działalność m.in. cukrowni. Jezioro Średzkie pełni również funkcje rekreacyjne, będąc miejscem wypoczynku dla mieszkańców Gminy. Wody rzeki Moskawy wykorzystywane są również do zasilania stawów hodowlanych, głównie w południowo-wschodniej części Gminy.

Wśród prawnych form ochrony przyrody na terenie Gminy Środa Wielkopolska występują:

- › Obszar chronionego krajobrazu „Bagna Średzkie”,
- › Obszar specjalnej ochrony ptaków NATURA2000 „Dolina Środkowej Warty”,
- › Specjalny obszar ochrony siedlisk NATURA2000 „Dolina Średzkiej Strugi”,
- › Specjalny obszar ochrony siedlisk NATURA2000 „Lasy Żerkowsko-Czeszewskie”,
- › 18 pomników przyrody ożywionej, w tym 7 grup drzew oraz 11 pojedynczych okazów.

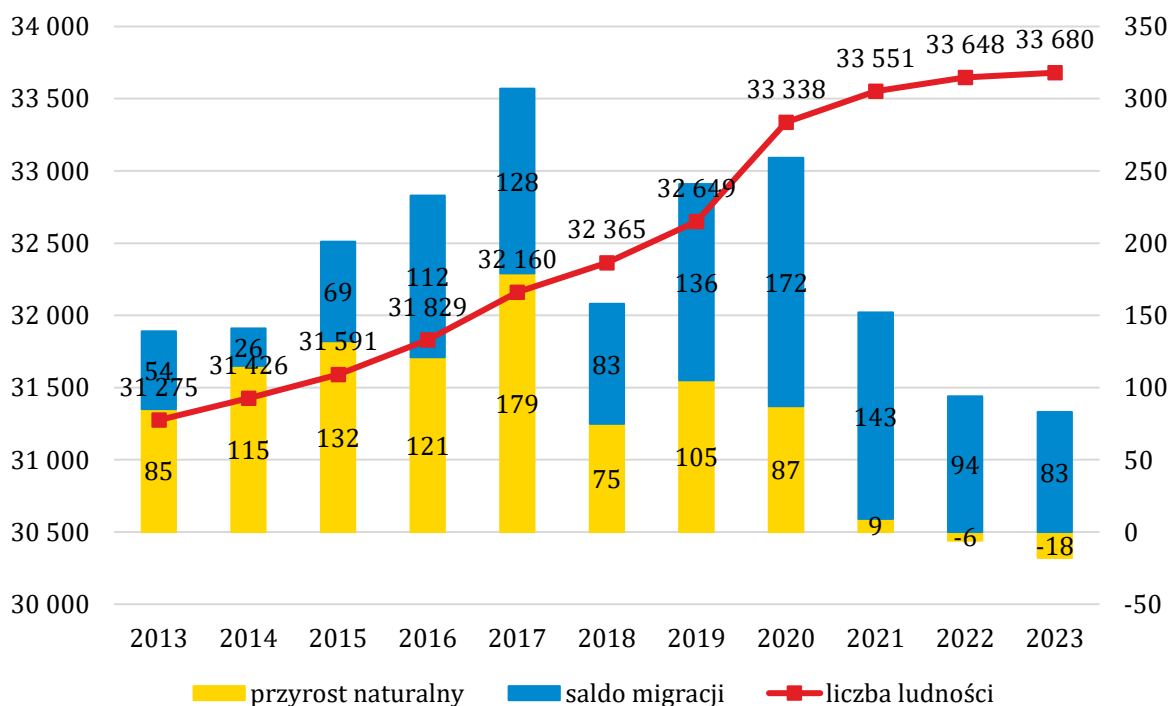
W strukturze użytkowania gruntów w Gminie Środa Wielkopolska dominują użytki rolne, zajmujące ok. 82,1% powierzchni. Lesistość jest na niskim poziomie, bowiem udział lasów wynosi jedynie 6,7%. Z wyłączeniem miasta, Gmina przyjmuje zatem głównie rolniczy charakter.

DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna jednostki samorządu terytorialnego stanowi jeden z podstawowych czynników wpływających na możliwości rozwojowe, a także nadających kierunek dalszego rozwoju. W Gminie Środa Wielkopolska w latach 2013-2023 obserwuje się stały wzrost liczby ludności, co stoi w opozycji do trendów obserwowanych w skali regionalnej i krajowej. Wpływ na wzrost liczby ludności ma przede wszystkim dodatnie saldo migracji (różnica między osobami osiedlającymi się na terenie Gminy, a osobami wyprowadzającymi się poza jej granice). Szczególnie wysoki współczynnik salda migracji odnotowano w latach 2020-2021, co może być reperkusjami sytuacji pandemicznej. Napływająca ludność poszukiwała bowiem tańszych od poznańskich nieruchomości, o większym metrażu, dających poczucie swobody. Niepokojąco jednak obniża się poziom przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów). Do roku 2021 notowano dodatni przyrost naturalny, co zmieniło się w latach 2022-2023, kiedy odnotowano ujemny przyrost wynoszący odpowiednio -6 i -18 osób. Zaistniała sytuacja znalazła odzwierciedlenie w tempie przyrostu liczby ludności, bowiem dynamika ta znacząco się obniżyła począwszy od roku 2020. Wzrost liczby ludności obserwowany obecnie wynika zatem z kompensowania ujemnego przyrostu naturalnego przez dodatnie saldo migracji. Utrzymanie się tendencji w zakresie ujemnego przyrostu naturalnego może w dłuższej perspektywie czasowej prowadzić do stagnacji liczby ludności. Sytuację demograficzną w Gminie należy uznać za korzystną, niemniej szczególnie wrażliwą na trendy migracyjne ludności.

Omawiane zmiany demograficzne prezentuje poniższa rycina.

Rycina 3 Zmiany liczby ludności w Gminie Środa Wielkopolska w latach 2013-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Dokumentem nadrzędnym stanowiącym akt kierownictwa wewnętrznego, warunkującym rozwój przestrzenny Gminy jest przyjęte uchwałą nr XXXVII/521/2021 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 24 czerwca 2021 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Środa Wielkopolska. Zgodnie z przyjętą Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, studium obowiązywać może jednak maksymalnie do dnia 31 grudnia 2025 roku lub do dnia wejścia w życie Planu Ogólnego. Gmina Środa Wielkopolska przystąpiła do opracowania Planu Ogólnego, co wyrażone zostało przyjęciem uchwały nr LXII/921/2024 Rady Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej z dnia 29 lutego 2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Środa Wielkopolska.

W Gminie Środa Wielkopolska obowiązuje 108 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP), z czego 25 uchwalono w latach 2021-2024, a kolejnych 11 pozostaje w opracowaniu. Łącznie ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego objęte jest ok. 8,6% powierzchni Gminy. Na obszarach nieobjętych planami miejscowymi instrumentem kształtowania zagospodarowania przestrzennego pozostaje decyzja o warunkach zabudowy, wydawana indywidualnie w zależności od potrzeb. Alternatywą do decyzji o warunkach zabudowy wobec braku MPZP jest decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, w wypadku inwestycji o charakterze publicznym. Łącznie w 2023 roku na terenie Gminy Środa Wielkopolska wydano 134 decyzje o warunkach zabudowy (WZ). Braki w pokryciu powierzchni planami miejscowymi mogą determinować natężenie spływania wniosków o wydanie decyzji o warunkach zabudowy. WZ należy jednak traktować jako narzędzie doraźne, które przy nadmiernym wykorzystaniu prowadzić może do niekontrolowanego wzrostu nieruchomości zurbanizowanych oraz chaosu przestrzennego i rozlewania się zabudowy.

Obszar Gminy Środa Wielkopolska objęty jest Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (PZPWW). Aktualna wersja PZPWW została przyjęta na mocy uchwały Sejmiku Województwa Wielkopolskiego Nr V/70/19 z dnia 25 marca 2019 roku.

Zgodnie z zapisami planu zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego miasto Środa Wielkopolska zostało zaliczone do miast o funkcjach przemysłowo-usługowych, średniej wielkości. Ponadto, Gmina Środa Wielkopolska zaklasyfikowana została do:

- › ośrodków lokalny,
- › obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych,
- › obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej,
- › obszarów ochrony krajobrazów kulturowych.

Wśród inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, Gmina Środa Wielkopolska została ujęta przy okazji następujących działań:

- › budowy drogi S11 Kórnik – Ostrów Wielkopolski,
- › budowy kolei dużych prędkości.

Ponadto, w Gminie Środa Wielkopolska zlokalizowane są następujące złoża kopalin:

- › złoża Kromolice – gazy ziemne,
- › złoża Kromolice S – gazy ziemne,
- › złoża Środa Wielkopolska – gazy ziemne,
- › złoża Czarne Piątkowo – kruszywa naturalne,
- › złoża Czarne Piątkowo DW – kruszywa naturalne,

- › złożone Czarne Piątkowo GS – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo GS-II – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo I – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo II – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo III – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo IV – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo JG – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo MG – kruszywa naturalne,
- › złożone Czarne Piątkowo ZM – kruszywa naturalne,
- › złożone Grójec I – kruszywa naturalne,
- › złożone Grójec T-M – kruszywa naturalne,
- › złożone Murzynowo Leśne KR – kruszywa naturalne,
- › złożone Nietrzanowo – kruszywa naturalne,
- › złożone Nietrzanowo DD – kruszywa naturalne,
- › złożone Nietrzanowo KW – kruszywa naturalne,
- › złożone Starkówiec II – kruszywa naturalne,
- › złożone Starkówiec Piątkowski – kruszywa naturalne,
- › złożone Starkówiec Piątkowski AW – kruszywa naturalne,
- › złożone Szlachcin – kruszywa naturalne,
- › złożone Szlachcin SK – kruszywa naturalne,
- › złożone Szlachcin WB – kruszywa naturalne,
- › złożone Włostowo JZ – kruszywa naturalne,
- › złożone Środa IG-2 – wody lecznicze.

Gmina Środa Wielkopolska zaliczona została do Poznańskiego Obszaru Metropolitalnego (POM), dla którego Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego 2030+ wskazuje kluczowe kierunki działań strategicznych, ujęte w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Zaliczenie Gminy do POM korzystnie wpływa na jej rozwój, bowiem zachodzące dyfuzje wiedzy i informacji pozwalają jej czynnie uczestniczyć w procesach rozwojowych, wzmacniając kapitał społeczny oraz tworząc dogodne warunki do rozwoju działalności gospodarczej.

W Gminie zlokalizowanych jest również wiele obiektów zabytkowych, wśród których dominują parki, dwory i budowle sakralne. Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego zlokalizowane są w: Babinie, Brodowie, Chudzicach, Chwałkowie, Dębiczu, Jarosławcu, Kijewie, Koszutach, Mącznikach, Nadziejewie, Nietrzanowie, Pętkowie, Pierzchnie, Pławcach, Połazejewie, Słupi Wielkiej, Strzeszkach, Szlachcinie, Środzie Wielkopolskiej, Trzebiśławkach, Ulejniu, Winnej Górze i Zdziechowicach. Łącznie takowym wpisem na terenie Gminy objęte jest 49 obiektów.

Głównym i dominującym ośrodkiem odpowiedzialnym za rozwój Gminy jest miasto Środa Wielkopolska, które pełni również rolę siedziby władz powiatu średzkiego. W nim zlokalizowane są wszelkie usługi dla mieszkańców, zarówno szeroko lokalnego jak i ponadlokalnego, jak m.in.: usługi administracyjne, oświatowe, zdrowotne, handlowe. Dla równowagi procesów rozwojowych w Gminie, niezbędna jest jednak obecność również innych ośrodków wielofunkcyjnych. Rolę ośrodków sublokalnych, zaopatrujących mieszkańców w podstawowe dobra i usługi pełnią Brodowo oraz Mączniki. Szczególnie dynamicznie rozwija się Brodowo, w którym obserwuje się wzmożony ruch budowlany, co przekłada się również na rozwój lokalnie dostępnych usług.

Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodyka prac przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Środa Wielkopolska

ETAPY PRAC

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska oraz zawarta w niej procedura delimitacji, opracowana została w sposób spełniający wymogi *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 278) dalej: ustawa o rewitalizacji*. Podczas opracowywania procedury delimitacji, korzystano także z wytycznych i rekomendacji zawartych w publikacji „Delimitacja – krok po kroku” zrealizowanej przez zespół pracowników Instytutu Rozwoju Miast pod redakcją Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa⁴.

Przyjęta w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska metodyka, zakładała czteroetapowy system pracy, który przedstawiony został na poniższej grafice.

ETAP 1

Podział Gminy na niepodzielne jednostki analityczne stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym

ETAP 2

Zebranie i przetworzenie danych dotyczących sfery: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej dla wyznaczonych wcześniej jednostek analitycznych

ETAP 3

Przeprowadzenie analizy wskaźnikowej i wskazanie obszaru zdegradowanego drogą analizy porównawczej przy użyciu wyliczonego wskaźnika syntetycznego

ETAP 4

Wytyczenie obszaru rewitalizacji w ramach zidentyfikowanego obszaru zdegradowanego, zgodnie z wymogami *ustawy o rewitalizacji*, tj. obszar rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy

⁴ Opracowanie zrealizowane przez Instytut Rozwoju Miast na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, Departamentu Polityki Przestrzennej w ramach umowy nr DPP-U-POWER-173/16, której przedmiotem było: Opracowanie merytoryczne publikacji z zakresu diagnozy i delimitacji obszarów zdegradowanych, ISBN 978-83-7610-653-3

METODA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO PRZY UŻYCIU WSKAŹNIKA SYNTETYCZNEGO

Z uwagi na fakt, że dobrane wskaźniki przedstawiane są w różnych jednostkach i przedziałach, ich porównywanie oparte na jednowymiarowych zasadach statystycznych pozostaje utrudnione. W przypadku analizy zjawisk złożonych, które opisuje się więcej niż jedną zmienną pojawiają się problemy, jakie nie występują w analizach prostych dla jednej zmiennej.

Dlatego też, podstawą analizy wielowymiarowej jest **wskaźnik syntetyczny**, który pozwala na porównanie poszczególnych mierników i otrzymanie jednego wskaźnika poziomu rozwoju obszaru. Jest to możliwe dzięki standaryzacji różnych zmiennych niezależnie od ich rodzaju, znaku, wielkości i jednostek.

Standaryzacja danych służy sprowadzeniu zmiennych o różnej wartości i jednostkach do wzajemnej porównywalności. Wiąże się ona również z ustaleniem kierunku wpływu każdego ze wskaźników, czyli określeniem czy dany wskaźnik jest stymulantą, czy destymulantą. W przypadku stymulanty, wzrost wskaźnika oznacza pozytywny rezultat dla badanego zjawiska, natomiast w przypadku destymulanty – wzrost wartości zmiennej świadczy negatywnie o zjawisku.

Z tego względu, w celu standaryzacji wskaźników posłużono się metodą wyrażoną wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}, \text{ gdy zmienna jest stymulantą lub}$$

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j} * (-1), \text{ gdy zmienna jest destymulantą,}$$

gdzie:

t_{ij} – standaryzowana wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i,

$\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j,

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j.

W ten sposób wartości większe od średniej dla całej Gminy po standaryzacji będą przyjmowały wartość dodatnią (korzystniejszą dla danej jednostki analitycznej), natomiast wartości mniejsze od średniej – wartość ujemną (niekorzystną dla danej jednostki analitycznej). Im niższa jest wartość standaryzowanego wskaźnika tym poziom koncentracji negatywnego zjawiska w danej jednostce analitycznej jest większy.

Ostatnim etapem wyznaczenia wskaźnika syntetycznego jest obliczenie średniej arytmetycznej zestandaryzowanych zmiennych dla każdej z badanych sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Wartość wskaźnika syntetycznego odpowiada na pytanie, czy dana jednostka analityczna znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika

świadczą o pozytywnym obrazie zjawisk w danej jednostce, natomiast niskie ukazują koncentrację zjawisk kryzysowych. W celu uzyskania wartości wskaźnika syntetycznego posłużono się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk dla jednostki analitycznej i ,

n – liczba wskaźników,

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki analitycznej i .

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie te jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny jest ujemny (mniejszy niż 0) w sferze społecznej oraz w co najmniej jednej z pozostałych sfer. Im niższe wartości przyjmuje wskaźnik syntetyczny tym poziom negatywnych zjawisk w danej sferze jest większy.

Spośród wyznaczonych obszarów zdegradowanych wytyczono obszar rewitalizacji, który zgodnie z wymogami ustawy o rewitalizacji, nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Podział Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne

Zgodnie z przedstawioną w powyższym rozdziale metodyką prac, przyjętą w procesie delimitacji obszarów zdegradowanych, etap pierwszy dotyczył podziału Gminy na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym. Takie działanie umożliwiło zebranie i przetworzenie, a w kolejnym kroku zagregowanie danych opisujących sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Wyznaczone w procesie delimitacji jednostki analityczne odzwierciedlają specyfikę danego terenu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji dominującej, a także sposobu zagospodarowania przestrzennego. Ważnym było również, aby w trakcie dokonywania podziału, uwzględnić intensywność użytkowania danego obszaru. Tak wypracowany podział sprawił, że dokonana w kolejnych etapach porównawcza analiza wskaźnikowa, przeprowadzona została w sposób uwzględniający zróżnicowanie przestrzenne Gminy.

Dokonując podziału obszaru wiejskiego Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne zdecydowano się wykorzystać istniejący podział na obręby ewidencyjne. Analizując dane dotyczące liczby mieszkańców Środy Wielkopolskiej, stwierdzono, że zamieszkuje ją 23 258 osób (stan na 31.12.2023 r. wg danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej), co odpowiada 71% ogółu mieszkańców Gminy. Zgodnie z ustawą, ze względu na przekroczenie progu 30% populacji, taka jednostka nie mogłaby stanowić obszaru rewitalizacji. W związku z tym zdecydowano się podzielić miasto na dziewięć mniejszych jednostek, tym samym spełniając kryterium ustawowe. Granice nowych jednostek wydzielono wzdłuż granic działek ewidencyjnych, z wykorzystaniem przebiegu głównych arterii komunikacyjnych, wykorzystując promienisty układ struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta. Zastosowany podział pozwolił wyodrębnić jednostki analityczne: Ś1, Ś2, Ś3, Ś4, Ś5, Ś6, Ś7, Ś8 i Ś9. Jednostka Ś9 stanowi obszar niezamieszkały, skupiający funkcje przemysłowe

Miasta. Ostatecznie na terenie Gminy wyodrębnionych zostało 45 jednostek analitycznych. Dane wyjściowe, które przyporządkowano dla ulic położonych na obszarze kilku jednostek analitycznych (np. ulice stanowiące granice pomiędzy jednostkami), zostały do nich rozdzielone proporcjonalnie do długości ulicy znajdującej się w danej jednostce analitycznej. Wykaz jednostek analitycznych wraz z miejscowościami i ulicami wchodzącymi w ich skład, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 1 Jednostki analityczne w Gminie Środa Wielkopolska

l.p.	Jednostka analityczna	Ulice/miejscowości
1.	Ś1	Adama Grabiasa, Austriacka, Balonowa, Adolfa Białkowskiego, Bułgarska, Jana Chełmońskiego, Chorwacka, Deszczowa, Duńska, Dywizjonu 303, Działkowa, Fińska, Francuska, gen. Pil. Witolda Urbanowicza, gen. Pil. Stanisława Skalskiego, Gnieźnińska, Grecka, Hiszpańska, Gwiazdzysta, Haliny Stabrowskiej, Irlandzka, Islandzka, Jasna, kpt. pil. Eugeniusza Horbaczewskiego, Księżycowa, Lotnicza, Miła, Nekielska (część), Norweska, Piaskowa, Pilotów, Polska, Portugalska, Promienista, płk. pil. Stanisława Skarżyńskiego, Rolna, Romana Dmowskiego (część), Rumuńska, Serbska, Słoneczna, Spacerowa (część), Spadochronowa, Stefana Szajdaka, Szlafroka, Szwajcarska, Szwedzka, Szybowcowa, Świetlista, Węgierska, Wietrzna, Włoska, Zacisze, Żłota, Żniwna,
2.	Ś2	3 Maja (część), 27 Grudnia, Ryszarda Berwińskiego, Bonifacego Siekierskiego, Brodowska, Chłopska, Czartoryskich, Dezyderego Chłapowskiego, Dojazd, Działyńskich, Fromborska, Harcerska, Mikołaja Kopernika, Leszczyńskich (część), Karola Libelta, Logistyczna, Łąki Kijewskie, Karola Marcinkowskiego, Mieczysława Niedziałkowskiego (część), Nad Strugą, Ossolińskich, Podmiejska, Poznańska, Szczanieckiej, Skautowa, Szarych Szeregów, Toruńska, Zakładowa, Zamojskich (część), Zielona, Zuchowa, Osiedle Piastowskie
3.	Ś3	1 Sierpnia, Aleksandra Kamińskiego, Armatnia, Bolesława Chrobrego, Danuty Inki - Siedzikówny, Franciszka Unruga, gen. Bora-Komorowskiego, gen. Nila-Fieldorfa, gen. Antoniego Chruściela, gen. Leopolda Okulickiego, gen. Stefana Grota-Roweckiego, gen. Tadeusza Kossakowskiego, gen. Tadeusza Pełczyńskiego, Jana Karskiego, Jana Olbrachta, Kazimierza Wielkiego, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, ks. Jerzego Popiełuszki, Lecha Palinkiewicza, Nekielska (część), Polna, ppłk. Stefana Ignaszaka, ppor. Edmunda Skotarczaka, Prochowa, rtm. Witolda Pileckiego, Stefana Batorego, Strzelecka (część), Wincentego Witosa (część), Władysława Jagiełły, Władysława Łokietka, Wystrzałowa, Za Strzelnicą,
4.	Ś4	Abp. Antoniego Baraniaka, Bławatkowa, Chabrowa, Daliowa, Figowa, Fiołkowa, gen. Władysława Andersa, gen. Romana Abrahama, gen. Tadeusza Kutrzeby, Hiacyntowa, ks. Jana Krajewskiego, Lawendowa, Łubinowa, Makowa, Miętowa, Modrakowa, Nagietkowa, Rumiankowa, Sasankowa, Stokrotkowa, Strzelecka (część), Sulisława, Topolska (część), Władysława Sikorskiego, Wrzosowa, Osiedle Prymasa Wyszyńskiego

5.	Ś5	1 Kampanii Średzkiej, Adolfa Bnińskiego, Alfreda Milewskiego, Antoniego Kremiera, Adama Asnyka, Brzozowa, Bukowa, Czeladnicza, Doktora Kapuścińskiego, Dolna (część), Elizy Orzeszkowej, Edmunda Bembnisty, Ewarysta Estkowskiego, Franciszka Ksawerego Zaremby, Górki, Ireny Sendlerowej, Jesionowa, Jodłowa, Józefa Dowbór-Muśnickiego, Kasztanowa, Kazimierza Dzikowskiego, Jana Kilińskiego (część), Klonowa, Kosynierów (część), ks. Ludwika Jażdżewskiego (część), ks. Marceliego Weychana, ks. Mieczysława Meissnera, Ludwika Rządowskiego, Marii Radziejewskiej, Pewińskich, Platanowa, Rzemieślnicza, Sosnowa, Stanisława Taczaka, Stawowa, Stefana Palczewskiego, Struga, Surzyńskich, Świerkowa, Topolska (część), Wiktora Degi, Władysława Reymonta, Włodzimierza Wolniewicza,
6.	Ś6	Akaczowa, Aleksandra Fredry, Azaliowa, Władysława Broniewskiego, Cechowa, Cyryla Ratajskiego, Michała Drzymały, Fryderyka Chopina, gen. Stanisława Maczka, gen. Józefa Hallera, Marka Hłaski, Ignacego Jana Paderewskiego, Ignacego Krasickiego, Ignacego Prądzyńskiego, Jackowskiego, Jana Brzechwy, Jana Polskiego, Jaśminowa, K. Ildefonsa Gałczyńskiego, Kalinowa, Kasprowicza, Jana Kilińskiego (część), Jana Kochanowskiego (część), Marii Konopnickiej, Konwaliowa, Kosynierów (część), Kórnicka (część), ks. Ignacego Jana Skorupki, ks. Stanisława Janickiego, Księdza Kozierowskiego, Bolesława Leśmiana, Liliowa, Magnoliowa, Malwowa, Marszałka Piłsudskiego, Karola Miarki, Adama Mickiewicza, Mikołaja Reja, Czesława Miłosza, Opilińskiego, Poselska, Sienkiewicza, Stachury, Stanisława Chudoby (część), Stanisława Wyspiańskiego, Staszica, Szymańskiego, Tulipanowa, Tuwima, Wawrzyniaka, Zofii Nałkowskiej, Stefana Żeromskiego, Żonkilowa, Osiedle Młodych
7.	Ś7	Janusza Głowackiego, Józefa Mackiewicza, Jana Kochanowskiego (część), Tadeusza Kościuszki, Kórnicka (część), Jana Kraszewskiego, C.K. Norwida, Olimpijska, Poselska (część), Przemysłowa, Rejtana, Słowackiego, Sportowa (część), Stanisława Chudoby (część), Stefana Okrzei, Towarowa, Zakole, Osiedle Jagiellońskie,
8.	Ś8	17 Września, 20 Października, 3 Maja (część), Aleja Średzkich Olimpijczyków, Bohaterów, Cicha, Czerwonego Krzyża, Ignacego Daszyńskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego, Dworcowa, Działkowa, Garncarska, Inwalidów Wojennych, Kolegiacka, Krótka, Krzyżowa, ks. Ludwika Jażdżewskiego (część), Księdza Kegla, Kwiatowa, Lazurowa, Leszczyńskich (część), Limanowskiego, Lipowa, Łąkowa, Mała Klasztorna, Mieczysława Niedziałkowskiego (część), Nekielska (część), Niebieska, Ogrodowa, Partyzantów, Piotra Wysockiego, Plantaża, Plażowa Pogodna, Poselska (część), Powstańców Wielkopolskich, Przecznicza, Raczyńskich, Ratuszowa, Romana Dmowskiego (część), Romualda Traugutta, Różana, Sadowa, Sejmikowa, Senatorska, Spacerowa (część), Spichrzowa, Spokojna, Sportowa (część), Stanisława Mikołajczyka, Stanisława Rexa, Sucharskiego, Szamarzewskiego, Szarytek, Szkolna, Szpitalna, Świętego Ducha, Świętego Wawrzyńca, Trąmpczyńskiego, Turkusowa, Tylina, Wałowa, Westerplatte, Wincentego Witosa (część), Wiosny Ludów, Wojciecha Korfańskiego, Wojska Polskiego, Wrzesińska, Zacisze, Zamojskich (część), Żwirki i Wigury, Plac Armii Poznań, Plac Kościelny, Stary Rynek, Plac Zamkowy

9.	Ś9	Fabryczna, Zaniemyska,
10.	Brodowo	Akacyjowa, Brzozowa, Cegielna, Dębowa, Jesienna, Kwiatowa, Leśna, Letnia, Ogrodowa, Owocowa, Parkowa, Pogodna, Polna, Poranna, Poznańska, Promykowa, Przedszkolna, Przemysłowa, Radosna, Reymonta, Rowerowa, Słoneczna, Szkolna, Tęczowa, Upalna, św. Walentego, Wesoła, Wierzbowa, Wiosenna, Za dworkiem, Zimowa
11.	Brzezcie	Brzezcie, Rumiejki
12.	Brzeziny	Brzeziny
13.	Chudzice	Chudzice
14.	Chwałkowo	Chwałkowo
15.	Czarne Piątkowo	Czarne Piątkowo, Grójec
16.	Dębicz	Brzeziak, Dębicz
17.	Dębiczek	Dębiczek
18.	Janowo	Janowo,
19.	Januszewo	Januszewo
20.	Jarosławiec	Jarosławiec
21.	Kijewo	Kijewo
22.	Koszuty	Koszuty, Koszuty-Huby
23.	Marianowo Brodowskie	Marianowo Brodowskie
24.	Mączniki	Mączniki
25.	Nadziejewo	Nadziejewo
26.	Nietrzanowo	Nietrzanowo
27.	Olszewo	Henrykowo, Olszewo
28.	Pętkowo	Pętkowo
29.	Pierzchno	Pierzchnica, Pierzchno
30.	Pławce	Pławce, Staniszewo
31.	Połażewo	Połażewo
32.	Romanowo	Babin, Podgaj, Romanowo
33.	Słupia Wielka	Annopole, Słupia Wielka
34.	Starkówiec Piątkowski	Starkówiec Piątkowski
35.	Szlachcin	Szlachcin, Szlachcin-Huby
36.	Tadeuszewo	Ruszkowo, Tadeuszewo
37.	Topola	Topola,
38.	Trzebisławki	Trzebisławki
39.	Ulejno	Ulejno
40.	Winna Góra	Chocicza, Winna Góra
41.	Włostowo	Włostowo
42.	Zdziechowice	Zdziechowice
43.	Zielniki	Zielniczki, Zielniki
44.	Zmysłowo	Bieganowo, Zmysłowo
45.	Żabikowo	Żabikowo

Źródło: opracowanie własne.

Największą jednostką pod względem liczby ludności jest jednostka analityczna Ś8 skupiająca 19,2% ludności Gminy (6 293 osoby). Biorąc pod uwagę powierzchnię największą jednostką analityczną jest Winna Góra, zajmująca 7% ogółu powierzchni Gminy (14,39 km²). Można więc zauważyć, że nawet największe jednostki analityczne pod względem udziału mieszkańców oraz powierzchni, nie przekraczają odpowiednio 30% ludności gminy oraz 20% powierzchni gminy – co potwierdza,

że każda z analizowanych jednostek może potencjalnie stanowić w całości obszar rewitalizacji. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące powierzchni i liczby mieszkańców w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Środa Wielkopolska

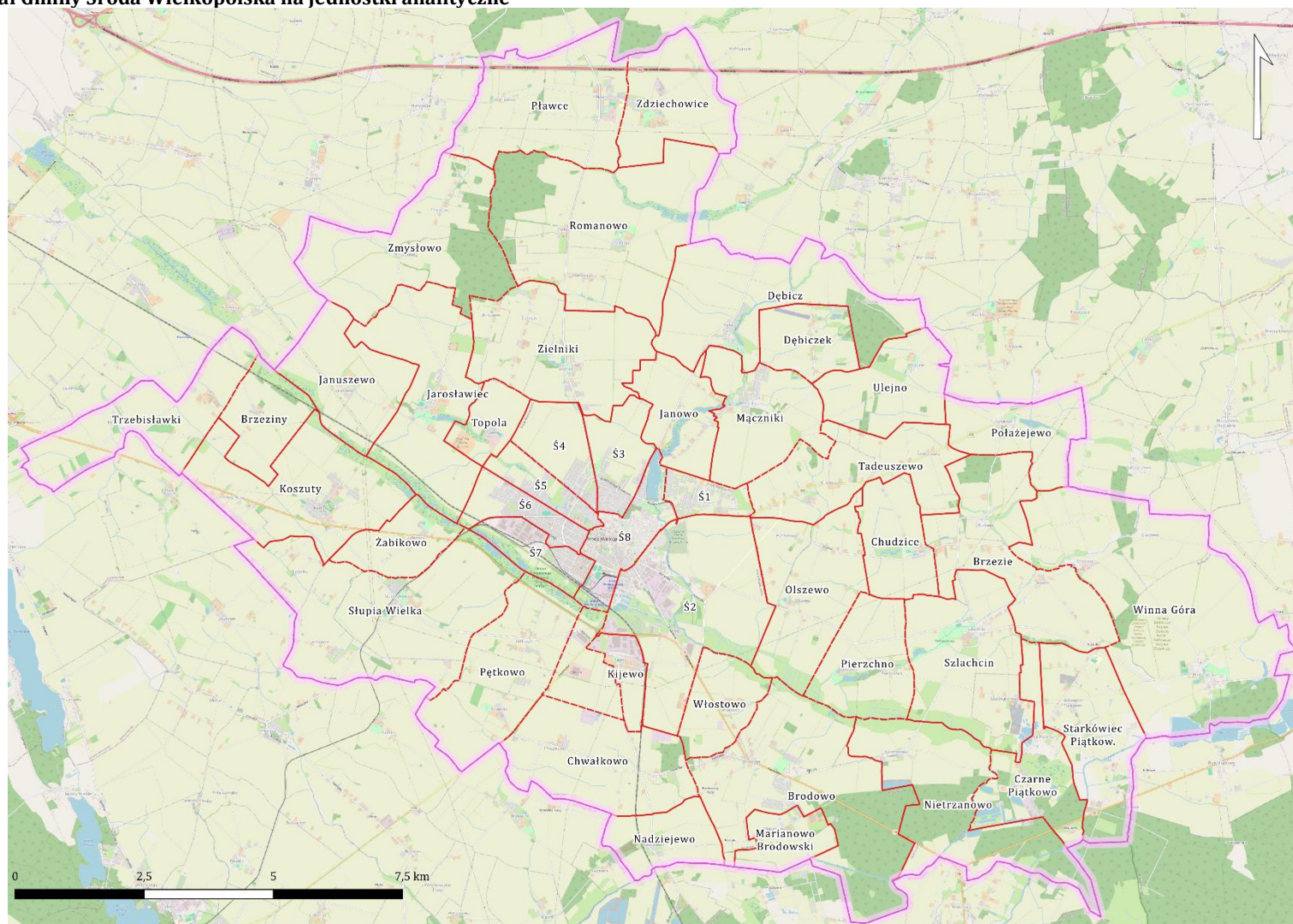
Jednostka analityczna		Powierzchnia jednostki (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)	Liczba mieszkańców (os.)	Udział w całkowitej liczbie mieszkańców Gminy (%)
Lp.	Nazwa				
1	Ś1	1,12	0,5%	887	2,7%
2	Ś2	8,13	3,9%	2 180	6,7%
3	Ś3	2,04	1,0%	1 475	4,5%
4	Ś4	2	1,0%	1 930	5,9%
5	Ś5	1,3	0,6%	1 662	5,1%
6	Ś6	1,56	0,8%	4 084	12,5%
7	Ś7	1,66	0,8%	4 748	14,5%
8	Ś8	2,39	1,2%	6 293	19,2%
9	Ś9	1,75	0,8%	0	0,0%
10	Brodowo	9,82	4,7%	1 059	3,2%
11	Brzezie	6,54	3,2%	207	0,6%
12	Brzeziny	2,49	1,2%	42	0,1%
13	Chudzice	2,81	1,4%	66	0,2%
14	Chwałkowo	5,84	2,8%	155	0,5%
15	Czarne Piątkowo	3,57	1,7%	203	0,6%
16	Dębicz	7,08	3,4%	226	0,7%
17	Dębiczek	2,34	1,1%	134	0,4%
18	Janowo	2,86	1,4%	211	0,6%
19	Januszewo	4,04	2,0%	124	0,4%
20	Jarosławiec	6,53	3,2%	806	2,5%
21	Kijewo	1,09	0,5%	285	0,9%
22	Koszuty	6,51	3,1%	520	1,6%
23	Marianowo Brodowskie	1,71	0,8%	134	0,4%
24	Mączniki	4,24	2,0%	418	1,3%
25	Nadziejewo	2,31	1,1%	167	0,5%
26	Nietrzanowo	6,87	3,3%	26	0,1%
27	Olszewo	5,54	2,7%	187	0,6%
28	Pętkowo	5,77	2,8%	314	1,0%
29	Pierzchno	3,61	1,7%	102	0,3%
30	Pławce	6,48	3,1%	424	1,3%
31	Połażejewo	3,19	1,5%	191	0,6%
32	Romanowo	10,39	5,0%	317	1,0%
33	Słupia Wielka	10,04	4,9%	640	2,0%
34	Starkówiec Piątkowski	4,98	2,4%	163	0,5%
35	Szlachcin	6,41	3,1%	399	1,2%
36	Tadeuszewo	4,99	2,4%	240	0,7%
37	Topola	1,5	0,7%	113	0,3%
38	Trzebiślawki	5,07	2,5%	188	0,6%

39	Ulejno	3,57	1,7%	64	0,2%
40	Winna Góra	14,39	7,0%	455	1,4%
41	Włostowo	2,39	1,2%	51	0,2%
42	Zdziechowice	4,04	2,0%	197	0,6%
43	Zielniki	6,42	3,1%	356	1,1%
44	Zmysłowo	7,36	3,6%	180	0,6%
45	Żabikowo	2,16	1,0%	100	0,3%

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawiony powyżej podział Gminy na jednostki analityczne daje możliwość prowadzenia analiz porównawczych, a także obserwacji zjawisk kryzysowych w dłuższym okresie. Na następnych stronach przedstawiono podział Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne w ujęciu przestrzennym.

Rycina 4 Podział Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Wybór wskaźników służących dokonaniu analizy wskaźnikowej wskazanych jednostek analitycznych

ZJAWISKA KRYZYSOWE

Celem analizy wskaźnikowej jednostek analitycznych, przedstawionej w dalszej części Diagnozy, jest zidentyfikowanie lokalnych problemów, które występują na terenie Gminy Środa Wielkopolska. Pierwszym krokiem będzie ich prezentacja, a następnym zbadanie natężenia zjawisk kryzysowych występujących na obszarze całej Gminy. Na potrzeby przedmiotowej analizy zgromadzono dane umożliwiające przedstawienie i zbadanie sfery społecznej z obszaru bezrobocia, alkoholizmu, ubóstwa, przestępczości, problemów osób ze szczególnymi potrzebami, kapitału społecznego, a także aktywności społecznej.

W sferze gospodarczej zbadano aktywność gospodarczą w poszczególnych jednostkach analitycznych. Z kolei w sferze środowiskowej skupiono się na analizie natężenia ruchu drogowego oraz pokryciu terenu azbestem. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej zbadano dostępność infrastruktury publicznej, ład przestrzenny i jakość terenów publicznych. Natomiast w przypadku sfery technicznej przeanalizowano stan techniczny przestrzeni publicznej.

POZYSKANIE DANYCH

Proces analityczny, oparty na agregowaniu informacji w obrębie jednostek analitycznych przeprowadzono z wykorzystaniem danych ilościowych, uzyskanych z rejestrów instytucji samorządowych oraz oddziałów instytucji funkcjonujących na terenie Gminy Środa Wielkopolska:

- › Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej,
- › Ośrodka Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej,
- › Komendy Powiatowej Policji w Środzie Wielkopolskiej,
- › Powiatowego Urzędu Pracy w Środzie Wielkopolskiej,
- › Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

Dane wyjściowe służące zdiagnozowaniu zjawisk kryzysowych w poszczególnych jednostkach analitycznych pozyskane od wyżej wymienionych instytucji przekształcono na porównywalne wskaźniki obrazujące sytuację w danej sferze, zgodnie z wcześniej opisaną standaryzacją danych. Podczas doboru wskaźników dokonano ich jednoczesnego rozróżnienia na stymulanty i destymulanty.

ZAKRES CZASOWY

Każdy z omawianych wskaźników zawiera informacje o zakresie czasowym jakiego dotyczy. Ma to na celu uszczegółowienie i doprecyzowanie występowania (trwania) danego zjawiska kryzysowego. Dane wykorzystane do analizy, a co za tym idzie obliczone wskaźniki dotyczyły głównie 2023 roku – na dzień opracowywania analiz były to bowiem najbardziej aktualne dane możliwe do pozyskania.

Tabela 3 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych

SFERA SPOŁECZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
BEZROBOCIE	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023

		w Środzie Wielkopolskiej		
	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
ALKOHOLIZM				
UBÓSTWO	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.

		Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej		
	Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
PRZESTĘPCZOŚĆ	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
KAPITAŁ SPOŁECZNY	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023

	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2023/2018	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych (I tura)	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	w 2024 r.
SFERA GOSPODARCZA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	w 2023 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	w 2023 r.
SFERA ŚRODOWISKOWA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
POKRYCIE AZBESTEM	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
NATEŻENIE RUCHU DROGOWEGO	Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Środzie Wielkopolskiej, Urząd Miejski	Destymulanta	w 2023 r.

		w Środzie Wielkopolskiej		
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba placówek oświatowych (szkół, przedszkoli wraz z filiami) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Stymulanta	według stanu na 31.12.2023
ŁĄD PRZESTRZENNY	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba podmiotów działających w podsekcji 92.00.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
SFERA TECHNICZNA				
Zjawisko	Wskaźnik/miernik	Źródło danych	Stymulanta/ Destymulanta	Zakres czasowy
STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023
	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023

	Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych			
	Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Środzie Wielkopolskiej	Destymulanta	według stanu na 31.12.2023

Źródło: opracowanie własne.

Analiza wskaźnikowa Gminy Środa Wielkopolska

Sfera społeczna

Ze względu na charakter procesu rewitalizacji, strefa społeczna stanowi najistotniejszy komponent Diagnozy, mającej na celu wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyznaczeniu obszaru zdegradowanego służy analiza wskaźników, pozwalająca na określenie miejsc koncentracji niepożądanych zjawisk społecznych. Podrozdział w dalszej części przedstawia szczegółowy przekrój stanu strefy społecznej Gminy Środa Wielkopolska w podziale na jednostki analityczne.

BEZROBOCIE

Elementem procesu rozwoju społeczno-gospodarczego jest rozwój gospodarczy, którego wyznacznikiem jest poprawa wskaźników wyrażających poziom życia mieszkańców. W pojęciu rozwoju zawarte są przemiany ilościowe jak redukcja stopy bezrobocia, wzrost dochodów i konsumpcji, a także zmiany jakościowe oraz zmiany w strukturze PKB bądź zatrudnienia. Rozwój gospodarczy zatem związany jest z rynkiem pracy. Długotrwałe problemy ze znalezieniem zatrudnienia przekładają się na bezrobocie, rzutujące na sytuację finansową rodziny. Pogorszenie się sytuacji na rynku pracy w danej społeczności lokalnej przekłada się zatem na obniżenie poziomu życia mieszkańców.

Osobą bezrobotną jest osoba, która po ukończeniu 18 roku życia, a przed wejściem w wiek emerytalny, pozostaje niezatrudniona i niepodjemująca żadnej działalności zarobkowej, ale mogąca podjąć pracę oraz jest zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy odpowiednim dla swojego miejsca stałego bądź czasowego zameldowania, poszukująca miejsca zatrudnienia bądź pracy zarobkowej.

Bezrobocie zatem stanowi niepożądane zjawisko społeczne mogące prowadzić do powstania poważniejszego problemu społecznego. Sytuacją szczególnie niepożądaną jest utrzymywanie się bezrobocia na wysokim poziomie przez dłuższy okres czasu. Bezrobocie dzieli się w oparciu o czas trwania oraz jego powód. Ze względu na wymiar czasowy niezatrudnienia, bezrobocie dzieli się na: bezrobocie krótkookresowe, długookresowe, chroniczne i sezonowe. Natomiast ze względu na powód bezrobocie dzieli się na: strukturalne, koniunkturalne, technologiczne oraz naturalne. Bezrobocie naturalne występuje zawsze, niezależnie od czynników gospodarczych i poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, sezonowości pracy na danym rynku czy liczby oferowanych miejsc pracy. Jest ono efektem mobilności zawodowej ludności oraz wolną liczbą dostępnych wakatów, w wyniku czego niemożliwe jest jego trwałe oraz pełne wyeliminowanie. Bezrobocie naturalne, utrzymujące się na poziomie 3-5%, nie skutkuje destabilizacją rynku zatrudnienia⁵.

Najpoważniejszym problemem związanym z bezrobociem nie jest jego stopa, ale długotrwałość. Problem bezrobocia utrzymującego się przez dłuższy okres czasu spowodowany jest niekorzystną sytuacją na danym rynku pracy. Długotrwałe bezrobocie może w dłuższej perspektywie prowadzić do ubóstwa oraz zjawiska wykluczenia społecznego.

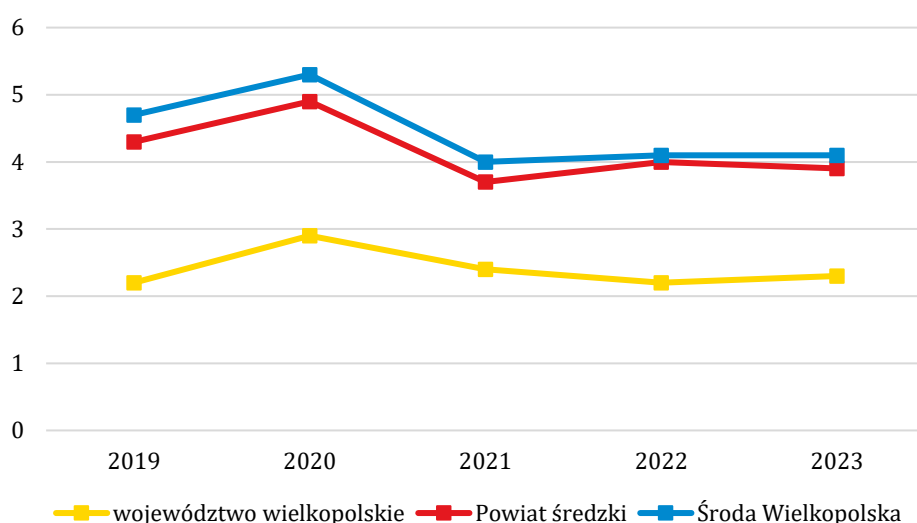
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w Gminie Środa Wielkopolska od 2021 roku obserwuje się niemalże stały poziom bezrobocia, wynoszący w 2023 roku 4,1%. Poziom bezrobocia obserwowany w Gminie jest nieznacznie wyższy od średniej dla powiatu średzkiego (3,9%). W tym wypadku jednak obie jednostki, zarówno Gmina jak i powiat znacząco przewyższają średnią dla województwa wielkopolskiego, wynoszącą w 2023 roku jedynie 2,3%. Niepokojące jest ponadto utrzymywanie się bezrobocia na tak wysokim poziomie w okresie trzyletnim. Najwyższy poziom

⁵ Martyna Michalewicz, Mariusz Fierek, Istota bezrobocia, Zeszyty Naukowe Gdańskiej Szkoły Wyższej, 2018.

bezrobocia w przypadku wszystkich trzech analizowanych jednostek odnotowano w 2020 roku, co miało związek z pandemią. Wówczas wyniosło ono odpowiednio w Gminie 5,3%, w powiecie 4,9%, a w województwie 2,9%. W roku 2021 sytuacja makroekonomiczna ustabilizowała się, co skutkowało obniżeniem poziomu bezrobocia do 4% w Gminie, 3,7% w powiecie oraz 2,4% w województwie. W dłuższej perspektywie czasowej, sytuacja w Gminie nie uległa jednak poprawie. Zważając na średni poziom bezrobocia w powiecie, należy stwierdzić iż problem ten przybiera charakter ponadlokalny. Miasto Środa Wielkopolska stanowi jednak siedzibę władz powiatu średzkiego i główny ośrodek miejski, a zatem problemy w nim obserwowane będą w sposób pośredni oddziaływały również na najbliższej położone gminy wiejskie.

Trend zmian udziału osób niezatrudnionych w wieku produkcyjnym w latach 2019-2023 przedstawia poniższa rycina.

Rycina 5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza wskaźnikowa dla wyznaczonych jednostek analitycznych, mająca na celu wskazanie zróżnicowania przestrzennego problemu bezrobocia, przeprowadzona została w oparciu o następujące wskaźniki:

- › liczbę osób bezrobotnych na 100 mieszkańców,
- › liczbę osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
- › udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- › udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym,
- › udział osób z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- › odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Środzie Wielkopolskiej, na dzień 31 grudnia 2023 roku w Gminie Środa Wielkopolska zamieszkiwało 797 osób bezrobotnych, z czego 371 stanowiły osoby długotrwale bezrobotne (pozostające bez zatrudnienia przez okres powyżej 12 miesięcy), a 246 osób dysponowało wykształceniem podstawowym. Przeliczając osoby pozostające bez zatrudnienia na 100 mieszkańców, najwyższym odsetkiem bezrobocia charakteryzują się jednostki analityczne: Pierzchno (6,86%), Chudzice (6,06%) oraz Nadziejewo (5,39%). W przypadku pozostałych jednostek analitycznych wskaźnik nie przekroczył 5%. Średnio w Gminie Środa Wielkopolska na 100

mieszkańców przypada 2,44 osoby bezrobotnej. W jednostce analitycznej Włostowo nie odnotowano zjawiska bezrobocia. Przeliczając z kolei liczbę osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, sytuacja wygląda jeszcze bardziej niekorzystnie. W jednostce Pierzchno na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada 11,11 osób bezrobotnych, w Chudzicach jest to z kolei 10 osób bezrobotnych. Średnio w Gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 4,01 osoby bezrobotnej. Dodatkowo, w jednostkach analitycznych Marianowo Brodowskie, Starkówiec Piątkowski i Żabikowo wszystkie osoby bezrobotne pozostają długotrwale bez zatrudnienia. W Gminie aż 46,5% wszystkich osób bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne. To przekłada się na udział osób długotrwale bezrobotnych wynoszący 1,9% w liczbie osób w wieku produkcyjnym. Ponad 30% wszystkich osób bezrobotnych dysponuje jedynie wykształceniem podstawowym, co przekłada się bezpośrednio na ich możliwości zatrudnienia. W jednostkach analitycznych Janowo i Nietrzanowo wszystkie osoby bezrobotne dysponują wykształceniem podstawowym. Ponadto, bardzo wysoki odsetek bezrobotnych stanowią one również w jednostkach Chwałkowo (85,7%) oraz Szlachcin (77,8%). Bezrobocie stanowi jedną z podstaw do przyznania wsparcia w ramach działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej. W przypadku jednostek analitycznych Pierzchno oraz Zdziechowice wszyscy beneficjenci pomocy społecznej korzystali z niej właśnie z tytułu bezrobocia. Z kolei w jednostkach analitycznych Chwałkowo i Koszuty, z tytułu bezrobocia z pomocy społecznej korzystało 80% wszystkich beneficjentów. Średnia dla Gminy w tym zakresie wyniosła z kolei 27,2%.

Szczegółową analizę wskaźnikową dotyczącą wszystkich jednostek analitycznych prezentuje tabela na następnej stronie.

Tabela 4 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze bezrobocia

Jednostka analityczna	BEZROBOCIE											
	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców		Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym		Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych		Udział osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym		Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	2,37	0,046	3,70	0,127	33,3%	0,524	1,2%	0,362	19,0%	0,438	8,9%	0,720
Ś2	2,80	-0,247	4,69	-0,285	46,7%	-0,007	2,2%	-0,187	29,5%	0,050	39,0%	-0,468
Ś3	2,14	0,204	3,43	0,242	39,7%	0,272	1,4%	0,290	20,6%	0,380	10,5%	0,656
Ś4	1,92	0,353	3,04	0,406	31,1%	0,613	0,9%	0,529	21,6%	0,343	17,6%	0,375
Ś5	2,26	0,122	3,54	0,194	30,7%	0,630	1,1%	0,447	28,0%	0,106	20,8%	0,253
Ś6	1,88	0,379	3,16	0,356	38,3%	0,327	1,2%	0,376	32,5%	-0,061	21,3%	0,229
Ś7	1,92	0,354	3,19	0,344	43,0%	0,142	1,4%	0,285	19,6%	0,419	27,4%	-0,008
Ś8	2,78	-0,238	4,60	-0,248	48,2%	-0,066	2,2%	-0,202	35,5%	-0,173	30,4%	-0,129
Brodowo	2,36	0,051	3,91	0,042	36,0%	0,418	1,4%	0,264	12,0%	0,700	16,7%	0,414
Brzezcie	3,86	-0,974	5,93	-0,805	62,5%	-0,632	3,7%	-1,056	12,5%	0,681	50,0%	-0,900
Brzeziny	4,76	-1,586	7,41	-1,426	50,0%	-0,137	3,7%	-1,056	50,0%	-0,710	50,0%	-0,900
Chudzice	6,06	-2,471	10,00	-2,513	50,0%	-0,137	5,0%	-1,801	0,0%	1,145	0,0%	1,071
Chwałkowo	4,52	-1,418	7,87	-1,618	85,7%	-1,552	6,7%	-2,802	85,7%	-2,035	80,0%	-2,083
Czarne Piątkowo	1,97	0,317	2,90	0,465	25,0%	0,854	0,7%	0,655	0,0%	1,145	16,7%	0,414
Dębicz	3,98	-1,054	6,98	-1,246	55,6%	-0,357	3,9%	-1,155	11,1%	0,733	11,1%	0,633
Dębiczek	1,49	0,643	2,53	0,618	0,0%	1,845	0,0%	1,072	0,0%	1,145	0,0%	1,071
Janowo	0,95	1,014	1,45	1,072	50,0%	-0,137	0,7%	0,655	100,0%	-2,565	0,0%	1,071
Januszewo	3,23	-0,539	5,41	-0,587	75,0%	-1,128	4,1%	-1,258	75,0%	-1,637	20,0%	0,282
Jarosławiec	2,98	-0,369	4,64	-0,267	66,7%	-0,797	3,1%	-0,707	45,8%	-0,555	50,0%	-0,900
Kijewo	1,75	0,464	2,70	0,547	40,0%	0,260	1,1%	0,450	60,0%	-1,081	0,0%	1,071

Koszuty	2,88	-0,306	6,12	-0,887	40,0%	0,260	2,4%	-0,336	20,0%	0,403	80,0%	-2,083
Marianowo Brodowskie	1,49	0,643	2,63	0,577	100,0%	-2,119	2,6%	-0,440	0,0%	1,145	0,0%	1,071
Mączniki	2,87	-0,297	5,11	-0,461	50,0%	-0,137	2,6%	-0,395	16,7%	0,527	50,0%	-0,900
Nadziejewo	5,39	-2,013	8,49	-1,880	33,3%	0,524	2,8%	-0,555	44,4%	-0,504	28,6%	-0,055
Nietrzanowo	3,85	-0,961	6,25	-0,941	0,0%	1,845	0,0%	1,072	100,0%	-2,565	0,0%	1,071
Olszewo	3,74	-0,891	5,43	-0,595	57,1%	-0,420	3,1%	-0,710	57,1%	-0,975	40,0%	-0,506
Pętkowo	1,91	0,358	3,14	0,363	33,3%	0,524	1,0%	0,470	16,7%	0,527	25,0%	0,085
Pierzchno	6,86	-3,018	11,11	-2,979	42,9%	0,146	4,8%	-1,664	57,1%	-0,975	100,0%	-2,871
Pławce	2,59	-0,108	4,37	-0,150	72,7%	-1,038	3,2%	-0,752	72,7%	-1,553	13,3%	0,545
Połażewo	4,19	-1,195	6,40	-1,004	50,0%	-0,137	3,2%	-0,767	37,5%	-0,246	28,6%	-0,055
Romanowo	3,47	-0,705	5,79	-0,748	36,4%	0,404	2,1%	-0,138	27,3%	0,133	35,3%	-0,320
Słupia Wielka	1,41	0,702	2,42	0,666	88,9%	-1,678	2,2%	-0,164	44,4%	-0,504	46,7%	-0,769
Starkówiec Piątkowski	2,45	-0,012	3,81	0,083	100,0%	-2,119	3,8%	-1,117	50,0%	-0,710	20,0%	0,282
Szlachcin	2,26	0,123	3,98	0,010	88,9%	-1,678	3,5%	-0,962	77,8%	-1,741	25,0%	0,085
Tadeuszewo	2,92	-0,328	5,04	-0,432	42,9%	0,146	2,2%	-0,169	28,6%	0,085	25,0%	0,085
Topola	2,65	-0,149	4,29	-0,117	33,3%	0,524	1,4%	0,251	0,0%	1,145	0,0%	1,071
Trzebisławki	1,06	0,935	1,74	0,951	50,0%	-0,137	0,9%	0,572	0,0%	1,145	0,0%	1,071
Ulejno	4,69	-1,535	7,69	-1,546	66,7%	-0,797	5,1%	-1,875	33,3%	-0,092	16,7%	0,414
Winna Góra	3,96	-1,036	6,10	-0,879	61,1%	-0,577	3,7%	-1,071	50,0%	-0,710	25,0%	0,085
Włostowo	0,00	1,660	0,00	1,680	0,0%	1,845	0,0%	1,072	0,0%	1,145	0,0%	1,071
Zdziechowice	3,05	-0,416	4,58	-0,241	50,0%	-0,137	2,3%	-0,244	16,7%	0,527	100,0%	-2,871
Zielniki	3,09	-0,446	5,14	-0,475	45,5%	0,043	2,3%	-0,271	18,2%	0,471	16,7%	0,414
Zmysłowo	2,78	-0,233	4,17	-0,067	80,0%	-1,326	3,3%	-0,844	20,0%	0,403	25,0%	0,085
Żabikowo	4,00	-1,066	6,78	-1,163	100,0%	-2,119	6,8%	-2,824	25,0%	0,218	0,0%	1,071
Średnia dla Gminy	2,44	0,000	4,01	0,000	46,5%	0,000	1,9%	0,000	30,9%	0,000	27,2%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Środzie Wielkopolskiej, OPS w Środzie Wielkopolskiej, Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

UBÓSTWO

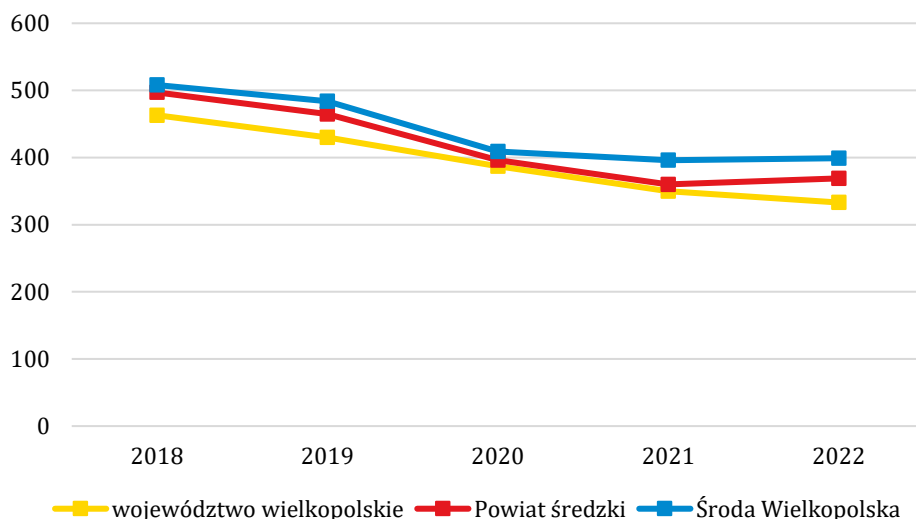
Zjawisku bezrobocia często towarzyszy zjawisko ubóstwa, będące relacją poziomu zaspokojenia potrzeb osób, rodzin i gospodarstw domowych do poziomu ich zaspokojenia przez resztę społeczeństwa. Ubóstwo rozumiane jest zatem jako ograniczenie środków do życia do poziomu poniżej uznawanego w kraju zamieszkania za minimum.

Pomoc społeczna w Gminie Środa Wielkopolska świadczona jest przede wszystkim przez Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany przy ulicy Sportowej 9 w Środzie Wielkopolskiej. Działania OPS-u nakierowane są na pomoc w pokonaniu trudnych sytuacji życiowych osobom, które nie są w stanie samodzielnie ich rozwiązać. Celem Ośrodka Pomocy Społecznej zatem jest wyrównywanie poziomu życia osób najuboższych do standardu pozwalającego na zaspokojenie minimum potrzeb życiowych.

Określenie skali problemów społecznych w obrębie gminy, wyrażanych za pośrednictwem liczby beneficjentów pomocy społecznej, możliwe jest przez przyrównanie ich do średnich w powiecie oraz województwie po przeliczeniu przez liczbę mieszkańców jednostki.

W województwie wielkopolskim w latach 2018-2022 obserwowano systematyczny spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. Z kolei w powiecie średzkim i Gminie Środa Wielkopolska spadek liczby beneficjentów obserwowano w latach 2018-2021. W 2022 roku odnotowano jednak niewielki wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Niemniej, w całym analizowanym okresie w Gminie Środa Wielkopolska liczba beneficjentów była wyższa niż w powiecie i województwie. Dodatkowo, różnica między liczbą beneficjentów pomocy społecznej w województwie wielkopolskim a Gminą Środa Wielkopolska stale rośnie.

Rycina 6 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Środa Wielkopolska na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2023 roku 843 mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska korzystało z pomocy społecznej. Do analizy wskaźnikowej, pozwalającej na określenie koncentracji przestrzennej zjawiska ubóstwa, posłużyły następujące wskaźniki:

- › udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców,
- › odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców,
- › kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców,

› liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów.

W Gminie Środa Wielkopolska według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w 2023 roku z jego usług korzystało 2,6% mieszkańców. Z tytułu ubóstwa czyniło to z kolei 0,6% mieszkańców Gminy. Najwyższy odsetek beneficjentów pomocy społecznej odnotowano w jednostce analitycznej Brzeziny, gdzie prawie co piąty mieszkaniec korzystał ze wsparcia (19%). W żadnej z pozostałych jednostek odsetek ten nie przekroczył 10%. Wysoki odsetek beneficjentów pomocy społecznej zamieszkuje również jednostki analityczne Ulejno (9,4% mieszkańców) oraz Nadziejewo (8,4%). Mieszkańcy 14 jednostek analitycznych korzystają z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Największy odsetek względem ogólnej liczby mieszkańców stanowią oni w jednostce Brzeziny (31%). Ponadto, stosunkowo wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa zamieszkuje w jednostce Chudzice (7,6% ogółu mieszkańców). W przypadku pozostałych jednostek odsetek nie przekracza 2,5%. Kolejnym analizowanym aspektem była kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnio w Gminie Środa Wielkopolska na 100 mieszkańców wypłacono 4 217,26 zł. Ponownie, najwyższą kwotę w przeliczeniu na 100 mieszkańców wydatkowano w przypadku jednostek analitycznych Brzeziny (30 657,17 zł), Ulejno (24 581,25 zł) oraz Chwałkowo (22 777,45 zł). W pozostałych jednostkach analitycznych kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców nie przekroczyła 15 tys. zł. Łącznie natomiast w 2023 roku z tytułu zasiłków Ośrodek Pomocy Społecznej w Środzie Wielkopolskiej wydatkował 1 379 972,00 zł. W ramach działań podejmowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej wypłacano również stypendium socjalne dla uczniów w trudnej sytuacji materialnej. Średnio w Gminie ze 100 uczniów 2,43 osoby były stypendystami. Zdecydowanie najwyższy odsetek dzieci objętych stypendium socjalnym odnotowano w jednostkach: Winna Góra (45%), Starkówiec Piątkowski (28,57%), Topola (18,18%) oraz Zielniki (17,14%). W przypadku pozostałych jednostek wskaźnik nie przekroczył 10%. W 25 jednostkach analitycznych żaden z uczniów nie otrzymywał stypendium socjalnego w 2023 roku.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 5 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze ubóstwa

Jednostka analityczna	UBÓSTWO							
	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców		Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców		Liczba uczniów otrzymujących stypendium socjalne w przeliczeniu na 100 uczniów	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	5,1%	-0,781	1,4%	-0,163	5 451,90	-0,185	3,14	-0,081
Ś2	2,8%	-0,077	0,6%	0,008	4 558,01	-0,051	5,10	-0,307
Ś3	0,6%	0,604	0,3%	0,068	1 490,74	0,408	0,54	0,217
Ś4	2,6%	-0,021	0,5%	0,015	3 529,77	0,103	0,67	0,202
Ś5	1,6%	0,307	0,9%	-0,067	2 256,01	0,294	1,23	0,139
Ś6	1,9%	0,198	0,6%	-0,001	1 915,91	0,345	1,01	0,164
Ś7	2,0%	0,173	0,5%	0,027	3 349,37	0,130	0,86	0,180
Ś8	4,2%	-0,521	0,8%	-0,050	7 348,89	-0,469	2,63	-0,023
Brodowo	1,7%	0,274	0,0%	0,126	1 406,77	0,421	0,00	0,280
Brzezcie	1,0%	0,504	2,4%	-0,389	1 999,86	0,332	7,14	-0,542
Brzeziny	19,0%	-5,151	31,0%	-6,473	30 657,17	-3,959	0,00	0,280
Chudzice	3,0%	-0,142	7,6%	-1,489	454,55	0,563	0,00	0,280
Chwałkowo	3,2%	-0,203	0,0%	0,126	22 777,45	-2,779	0,00	0,280

Czarne Piątkowo	3,0%	-0,119	0,0%	0,126	12 309,20	-1,212	0,00	0,280
Dębicz	4,0%	-0,440	0,0%	0,126	7 818,56	-0,539	8,70	-0,721
Dębiczek	1,5%	0,339	0,0%	0,126	7 213,43	-0,449	0,00	0,280
Janowo	0,5%	0,657	0,0%	0,126	3 616,11	0,090	0,00	0,280
Januszewo	4,0%	-0,455	0,0%	0,126	11 250,00	-1,053	0,00	0,280
Jarosławiec	0,7%	0,573	0,0%	0,126	2 471,58	0,261	8,89	-0,743
Kijewo	0,0%	0,806	0,0%	0,126	0,00	0,632	0,00	0,280
Koszuty	1,0%	0,505	1,5%	-0,202	551,63	0,549	0,00	0,280
Marianowo Brodowskie	0,0%	0,806	0,0%	0,126	0,00	0,632	0,00	0,280
Mączniki	1,0%	0,506	0,0%	0,126	674,83	0,530	0,00	0,280
Nadziejewo	8,4%	-1,816	0,0%	0,126	13 756,44	-1,429	0,00	0,280
Nietrzanowo	0,0%	0,806	0,0%	0,126	0,00	0,632	0,00	0,280
Olszewo	2,7%	-0,031	0,0%	0,126	8 971,12	-0,712	13,04	-1,221
Pętkowo	1,3%	0,407	0,0%	0,126	3 429,78	0,118	0,00	0,280
Pierzchno	2,0%	0,192	0,0%	0,126	969,68	0,486	0,00	0,280
Pławce	3,5%	-0,301	0,0%	0,126	5 961,74	-0,261	4,08	-0,190
Połażewo	3,7%	-0,340	0,0%	0,126	2 893,19	0,198	0,00	0,280
Romanowo	5,4%	-0,871	0,0%	0,126	6 614,34	-0,359	0,00	0,280
Słupia Wielka	2,3%	0,073	0,0%	0,126	3 607,26	0,091	9,09	-0,766
Starkówiec Piątkowski	3,1%	-0,154	0,0%	0,126	4 662,11	-0,067	28,57	-3,009
Szlachcin	2,0%	0,179	0,0%	0,126	5 724,26	-0,226	2,78	-0,040
Tadeuszewo	3,3%	-0,237	0,0%	0,126	11 584,47	-1,103	0,00	0,280
Topola	6,2%	-1,132	0,0%	0,126	3 643,58	0,086	18,18	-1,813
Trzebisławki	0,5%	0,639	0,0%	0,126	957,45	0,488	0,00	0,280
Ulejno	9,4%	-2,126	1,6%	-0,207	24 581,25	-3,050	0,00	0,280
Winna Góra	1,8%	0,256	2,2%	-0,343	3 970,96	0,037	45,00	-4,900
Włostowo	0,0%	0,806	0,0%	0,126	0,00	0,632	0,00	0,280
Zdziechowice	0,5%	0,647	0,0%	0,126	2 571,57	0,246	0,00	0,280
Zielniki	1,7%	0,279	0,0%	0,126	1 362,25	0,428	17,14	-1,693
Zmysłowo	2,2%	0,111	0,0%	0,126	2 022,22	0,329	0,00	0,280
Żabikowo	1,0%	0,493	0,0%	0,126	0,00	0,632	0,00	0,280
Średnia dla Gminy	2,6%	0,000	0,6%	0,000	4217,26	0,000	2,43	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Środzie Wielkopolskiej, Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

ALKOHOLIZM

Alkoholizm rozumiany jako choroba alkoholowa, oznacza stan uzależnienia od alkoholu etylowego prowadzący do jego nadmiernego spożycia, niosącego za sobą skutki zdrowotne oraz społeczne. Motywów sięgania po alkohol, niezależnie do ilości spożywania, można upatrywać

w chęci ucieczki od codziennej rzeczywistości, przyczynach ceremonialnych związanych z zabawą w ramach pewnego wydarzenia, w celu dodania odwagi oraz w celu zaspokojenia potrzeb nałogu.

Można wyróżnić następujące style korzystania z alkoholu, w oparciu o przyczyny sięgania po ten środek odurzający (Frąckowiak)⁶:

- › „neurasteniczny” styl picia – by zredukować zmęczenie i rozdrażnienie,
- › „kontaktywny” – by ułatwić sobie nawiązywanie kontaktów z innymi,
- › „dionizyjski” – dla uzyskania stanu oszołomienia i ucieczki od rzeczywistości,
- › „heroiczny” – dla osiągnięcia poczucia mocy,
- › „samobójczy”.

Analiza wskaźnikowa w aspekcie występowania problemu alkoholizmu przeprowadzona została w oparciu o odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej. W Gminie Środa Wielkopolska największe natężenie problemu alkoholizmu stwierdzono w jednostce analitycznej Mączniki, gdzie 25% beneficjentów pomocy społecznej korzysta z niej z powodu choroby alkoholowej. Ponadto, wysokie natężenie problemu alkoholizmu odnotowano również w jednostkach: Starkówiec Piątkowski (20%), Zielniki (16,7%) oraz Winna Góra (12,5%). W 31 jednostkach analitycznych żaden z mieszkańców nie korzystał z pomocy społecznej z powodu choroby alkoholowej.

Należy mieć na uwadze, że problem alkoholizmu może być niedostrzegany przez osoby się z nim zmagające bądź uznawany za wstydlivy. W związku z tym należy uznać, że nie wszystkie osoby dotknięte alkoholizmem zdecydowały się na skorzystanie z pomocy społecznej. Można zatem zakładać, że problem alkoholizmu może być potencjalnie większy, niż sugerują to dostępne dane udostępnione przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 6 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze alkoholizmu

Jednostka analityczna	ALKOHOLIZM	
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej	
	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	0,0%	0,826
Ś2	8,1%	-0,461
Ś3	10,5%	-0,840
Ś4	0,0%	0,826
Ś5	7,5%	-0,368
Ś6	8,2%	-0,470
Ś7	5,7%	-0,080
Ś8	5,6%	-0,063
Brodowo	11,1%	-0,932
Brzezie	0,0%	0,826
Brzeziny	0,0%	0,826
Chudzice	0,0%	0,826

⁶ Maciej Frąckowiak, Marek Motyka, Charakterystyka problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu, Hygeia Public Health, 2015.

Chwałkowo	0,0%	0,826
Czarne Piątkowo	0,0%	0,826
Dębicz	0,0%	0,826
Dębiczek	0,0%	0,826
Janowo	0,0%	0,826
Januszewo	0,0%	0,826
Jarosławiec	0,0%	0,826
Kijewo	0,0%	0,826
Koszuty	0,0%	0,826
Marianowo Brodowskie	0,0%	0,826
Mączniki	25,0%	-3,131
Nadziejewo	0,0%	0,826
Nietrzanowo	0,0%	0,826
Olszewo	0,0%	0,826
Pętkowo	0,0%	0,826
Pierzchno	0,0%	0,826
Pławce	6,7%	-0,229
Połażewo	0,0%	0,826
Romanowo	11,8%	-1,036
Słupia Wielka	0,0%	0,826
Starkówiec Piątkowski	20,0%	-2,339
Szlachcin	0,0%	0,826
Tadeuszewo	0,0%	0,826
Topola	0,0%	0,826
Trzebisławki	0,0%	0,826
Ulejno	0,0%	0,826
Winna Góra	12,5%	-1,152
Włostowo	0,0%	0,826
Zdziechowice	0,0%	0,826
Zielniki	16,7%	-1,812
Zmysłowo	0,0%	0,826
Żabikowo	0,0%	0,826
Średnia dla Gminy	5,2%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS w Środzie Wielkopolskiej.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość rozumiana jest jako wszelkiego rodzaju czyny określone przez prawo jako zachowanie niezgodne z normami prawnymi, popełnionymi na danym obszarze w określonym czasie. Ograniczaniu przestępczości służą m.in. takie czynności jak: prowadzenie profilaktyki kryminalistycznej, racjonalna polityka karna, kontrola społeczna, współpraca społeczności lokalnych z odpowiednimi służbami i wpływ wychowawczy.

W Mieście Środa Wielkopolska, przy ul. Harcerskiej 22 mieści się Komenda Powiatowa Policji. W ramach bieżących działań, obszar Gminy podzielony jest z kolei na 5 rejonów (4 wydzielone w mieście, 1 na obszarach wiejskich Gminy), do których przypisanych jest 5 funkcjonariuszy. Celem zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego w Środzie Wielkopolskiej powołano również Straż Miejską, z siedzibą przy ul. Daszyńskiego 5 w Środzie Wielkopolskiej. W Straży służbę pełni 8

funkcjonariuszy. Pracownicy cywilni Straży Miejskiej odpowiadają z kolei za obsługę monitoringu miejskiego, na który składają się 72 kamery rozlokowane na obszarze miasta. Monitoring jest stale rozbudowywany, bowiem pełni ważną rolę w identyfikacji osób odpowiedzialnych za popełnione wykroczenia czy czyny karalne, jak i funkcję prewencyjną.

Analiza wskaźnikowa natężenia przestępczości oparta została na następujących wskaźnikach:

- › liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców,
- › liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi), w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców,
- › liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Łącznie na terenie Gminy Środa Wielkopolska odnotowano w 2023 roku 394 przestępstwa. Tym samym, uśredniony wskaźnik liczby przestępstw przypadających na 1000 mieszkańców wyniósł 12,04 promila. Najwyższym natężeniem przestępczości cechuje się jednostka analityczna Żabikowo, gdzie wskaźnik wyniósł aż 120 promili. Ponadto, wśród obszarów wiejskich, znaczący problem z przestępczością odnotowano w Nietrzanowie, gdzie wskaźnik wyniósł 38,46 promila. Biorąc pod uwagę całokształt Gminy, zdecydowanie wyższymi wskazaniem odnośnie poziomu natężenia przestępczości cechuje się miasto, niżli obszary wiejskie. W szczególności zaś tyczy się to jednostek Ś2, Ś1 i Ś8, gdzie wskaźnik przybrał wartość odpowiednio 26,38 promila, 21,42 promila oraz 21,05 promila. Biorąc z kolei pod uwagę nie tylko przestępstwa, ale również wykroczenia, w tym czyny karalne nieletnich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, średnia wartość wskaźnika dla Gminy wzrasta do poziomu 121,51 promila. Szczególnie negatywnie w tym zakresie wypada jednostka analityczna Topola, gdzie liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi), w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców wyniosła aż 1017,70. Oznacza to, że na każdego mieszkańca tej jednostki przypada powyżej 1 wykroczenia lub przestępstwa. Niepokojąco wysoki wskaźnik osiągnęły również jednostki: Tadeuszewo (883,33 promila), Janowo (644,55 promila) oraz Pętkowo (439,49 promila). Łącznie na terenie Gminy Środa Wielkopolska w 2023 roku ujawniono 3 976 przestępstw i wykroczeń.

Jednym z rodzajów przestępstw, podlegającym karze pozbawienia wolności, jest znęcanie się fizyczne i psychiczne nad osobami najbliższymi. Przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. O przemocy możemy mówić wtedy, gdy zostaną spełnione 4 warunki:

- › jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania,
- › jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą,
- › działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej,
- › osoba, wobec której stosowana jest przemoc, doznaje cierpienia i szkód fizycznych i psychicznych.

Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Łącznie procedurą „Niebieskiej Karty” w Gminie Środa Wielkopolska objętych jest 127 osób, z czego aż 122 zamieszkują w mieście. Średnio na 100 mieszkańców Gminy przypada 0,53 osoby objętej wspomnianą procedurą. Najwyższym odsetkiem osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” cechują się jednostki: Ulejno (4,69%), Brzezcie (4,35%) oraz Nadziejewo (4,19%). W przypadku pozostałych jednostek analitycznych wskaźnik nie przekroczył 3%. W 23 jednostkach analitycznych nie zamieszkuje żadna osoba objęta procedurą „Niebieskiej Karty”.

Szczegółowe dane analizy wskaźnikowej w obszarze przestępczości przedstawia tabela poniżej.

Tabela 7 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze przestępczości

Jednostka analityczna	PRZESTĘPCZOŚĆ					
	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców		Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców		Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	21,42	-0,480	148,25	-0,123	0,56	-0,029
Ś2	26,38	-0,734	171,33	-0,228	0,39	0,117
Ś3	8,48	0,182	67,14	0,249	0,95	-0,354
Ś4	13,99	-0,100	65,28	0,258	0,88	-0,296
Ś5	13,54	-0,077	120,34	0,005	0,69	-0,137
Ś6	11,85	0,010	116,28	0,024	0,56	-0,027
Ś7	10,87	0,060	57,27	0,294	0,48	0,044
Ś8	21,05	-0,461	190,40	-0,316	0,31	0,184
Brodowo	0,94	0,568	38,72	0,379	0,85	-0,270
Brzezie	0,00	0,616	0,00	0,557	4,35	-3,209
Brzeziny	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Chudzice	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Chwałkowo	0,00	0,616	103,23	0,084	2,58	-1,724
Czarne Piątkowo	0,00	0,616	14,78	0,489	0,00	0,444
Dębicz	0,00	0,616	22,12	0,455	0,00	0,444
Dębiczek	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Janowo	0,00	0,616	644,55	-2,396	0,00	0,444
Januszewo	8,06	0,204	8,06	0,520	0,00	0,444
Jarosławiec	0,00	0,616	32,26	0,409	0,25	0,236
Kijewo	0,00	0,616	101,75	0,090	0,00	0,444
Koszuty	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Marianowo Brodowskie	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Mączniki	4,78	0,372	14,35	0,491	0,48	0,042
Nadziejewo	0,00	0,616	83,83	0,173	4,19	-3,078
Nietrzanowo	38,46	-1,353	0,00	0,557	0,00	0,444
Olszewo	5,35	0,343	5,35	0,532	0,00	0,444
Pętkowo	0,00	0,616	439,49	-1,457	0,64	-0,091
Pierzchno	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Pławce	2,36	0,496	40,09	0,373	0,94	-0,348
Połażewo	0,00	0,616	36,65	0,389	0,00	0,444
Romanowo	0,00	0,616	59,94	0,282	0,00	0,444
Słupia Wielka	0,00	0,616	29,69	0,421	0,63	-0,081
Starkówiec Piątkowski	6,13	0,302	49,08	0,332	0,00	0,444
Szlachcin	0,00	0,616	187,97	-0,304	0,00	0,444
Tadeuszewo	0,00	0,616	883,33	-3,490	0,00	0,444
Topola	0,00	0,616	1017,70	-4,106	2,65	-1,786

Trzebisławki	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Ulejno	0,00	0,616	0,00	0,557	4,69	-3,494
Winna Góra	2,20	0,504	142,86	-0,098	0,00	0,444
Włostowo	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Zdziechowice	0,00	0,616	0,00	0,557	0,00	0,444
Zielniki	0,00	0,616	345,51	-1,026	0,28	0,208
Zmysłowo	5,56	0,332	27,78	0,429	0,00	0,444
Żabikowo	120,00	-5,527	190,00	-0,314	2,00	-1,236
Średnia dla Gminy	12,04	0,000	121,51	0,000	0,53	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KPP w Środzie Wielkopolskiej, OPS w Środzie Wielkopolskiej, Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

W rozumieniu ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, za osobę ze szczególnymi potrzebami rozumie się osobę, która ze względu na swoje uwarunkowania wewnętrzne lub zewnętrzne, bądź ze względu na okoliczności, w których się znajduje, ma większe trudności z przezwyciężeniem barier, aby móc uczestniczyć w różnych sferach na równym stopniu względem reszty społeczeństwa. Program Rządowy Dostępność Plus 2018-2025 rozróżnia przykłady osób ze szczególnymi potrzebami na podstawie zakresu dostępności w następujący sposób:

- › osoby na wózkach inwalidzkich, poruszające się o kulach, o ograniczonej możliwości poruszania się,
- › osoby niewidome i słabowidzące,
- › osoby z niepełnosprawnością słuchu,
- › osoby głuchoniewidome,
- › osoby z niepełnosprawnością psychiczną i intelektualną,
- › osoby starsze i osłabione chorobami,
- › kobiety w ciąży,
- › osoby z małymi dziećmi, w tym z wózkami dziecięcymi,
- › osoby mające trudności w komunikowaniu się z otoczeniem (także z rozumieniem języka pisanego albo mówionego),
- › osoby o nietypowym wzroście (w tym również dzieci),
- › osoby z ciężkim lub nieporęcznym bagażem, towarem.

Kwestia osób ze szczególnymi potrzebami została przeanalizowana na podstawie następujących wskaźników:

- › odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców,
- › odsetka osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców.

W 2023 roku osoby korzystające z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, a także ciężkiej lub długotrwałej choroby stanowiły łącznie 1,9% mieszkańców Gminy (618 osób). Największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców odnotowano w jednostkach analitycznych: Dębicz (2,2%), Romanowo (2,2%), Nadziejewo (1,8%) oraz Topola (1,8%). W pozostałych jednostkach odsetek ten nie przekroczył 1,5%. W 10 jednostkach analitycznych żadna osoba nie korzysta z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności. Z kolei odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców był najwyższy w jednostkach: Romanowo (3,8%), Nadziejewo (3,6%), Dębicz

(3,5%) oraz Ulejno (3,1%). W przypadku pozostałych jednostek analitycznych wskaźnik nie przekroczył 3%, z kolei w 7 jednostkach nie zamieszkuje żadna osoba korzystająca z pomocy społecznej z tytułu ciężkiej lub długotrwałej choroby.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 8 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze osób ze szczególnymi potrzebami

Jednostka analityczna	OSOBY ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI			
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	0,5%	0,391	0,6%	0,612
Ś2	0,9%	-0,341	1,6%	-0,366
Ś3	0,2%	0,855	0,2%	0,958
Ś4	0,2%	0,750	0,5%	0,656
Ś5	0,2%	0,787	0,5%	0,720
Ś6	0,6%	0,226	0,8%	0,343
Ś7	0,8%	-0,204	1,2%	0,045
Ś8	1,2%	-0,806	2,5%	-1,269
Brodowo	0,3%	0,667	0,1%	1,063
Brzezie	0,5%	0,338	0,5%	0,689
Brzeziny	0,0%	1,135	0,0%	1,153
Chudzice	1,5%	-1,366	1,5%	-0,302
Chwałkowo	1,3%	-0,995	1,3%	-0,086
Czarne Piątkowo	1,0%	-0,491	1,0%	0,207
Dębicz	2,2%	-2,516	3,5%	-2,246
Dębiczek	0,7%	-0,097	0,7%	0,437
Janowo	0,0%	1,135	0,5%	0,698
Januszewo	0,0%	1,135	1,6%	-0,396
Jarosławiec	0,4%	0,521	0,2%	0,915
Kijewo	0,0%	1,135	0,0%	1,153
Koszuty	0,2%	0,817	0,4%	0,784
Marianowo Brodowskie	0,0%	1,135	0,0%	1,153
Mączniki	0,7%	-0,050	1,0%	0,234
Nadziejewo	1,8%	-1,830	3,6%	-2,297
Nietrzanowo	0,0%	1,135	0,0%	1,153
Olszewo	0,0%	1,135	0,0%	1,153
Pętkowo	0,6%	0,084	0,6%	0,542
Pierzchno	1,0%	-0,483	2,9%	-1,671
Pławce	0,5%	0,356	1,9%	-0,659
Połażejewo	0,5%	0,271	1,6%	-0,355
Romanowo	2,2%	-2,510	3,8%	-2,482
Słupia Wielka	1,3%	-0,928	0,6%	0,553
Starkówiec Piątkowski	0,0%	1,135	1,2%	-0,025
Szlachcin	0,5%	0,308	0,3%	0,913

Tadeuszewo	0,4%	0,447	1,3%	-0,047
Topola	1,8%	-1,786	0,0%	1,153
Trzebisławki	0,5%	0,257	0,5%	0,643
Ulejno	0,0%	1,135	3,1%	-1,848
Winna Góra	0,2%	0,772	0,7%	0,520
Włostowo	0,0%	1,135	0,0%	1,153
Zdziechowice	0,5%	0,297	0,5%	0,666
Zielniki	0,3%	0,671	0,8%	0,344
Zmysłowo	0,6%	0,218	1,7%	-0,447
Żabikowo	0,0%	1,135	1,0%	0,193
Średnia dla Gminy	0,7%	0,000	1,2%	0,000

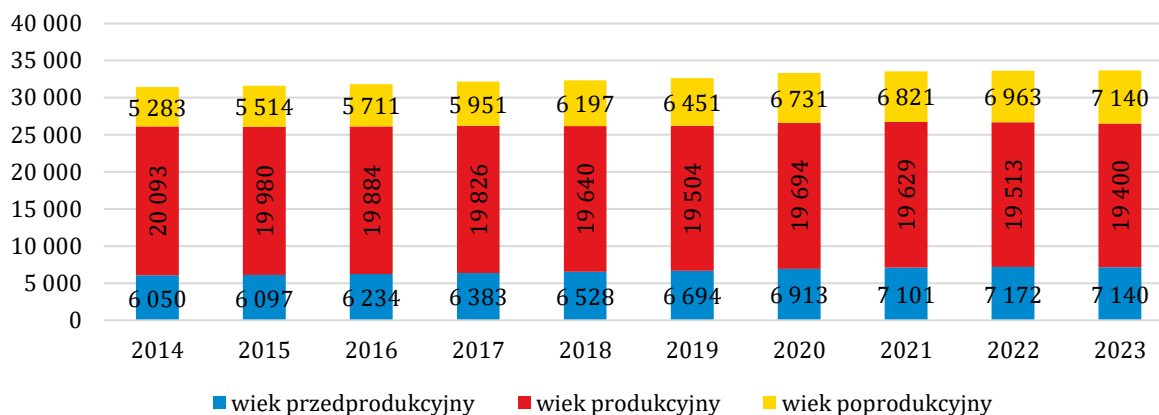
***Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych OPS w Środzie Wielkopolskiej.*

KAPITAŁ SPOŁECZNY

Kapitał społeczny będący terminem z pogranicza nauk o ekonomii i socjologii, oznacza kapitał (jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie), którego wartość tworzona jest na wzajemnych relacjach społecznych i zaufaniu jednostek, które dzięki niemu mogą osiągać więcej korzyści ekonomicznych. Uważa się, że występuje pozytywna korelacja pomiędzy wysokim poziomem kapitału społecznego a produktywnością gospodarki.

Mimo, iż liczba ludności w Gminie Środa Wielkopolska rośnie nieprzerwanie od 2005 roku, szczególną uwagę zwraca zmieniająca się struktura wieku mieszkańców. Ostatnie dziesięciolecie, a zatem lata 2014-2023 przyniosły wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym o 4,39 punktu procentowego (dalej – p.p.) w ogólnej strukturze wieku ludności. W tym samym czasie wzrósł również udział ludności w wieku przedprodukcyjnym – z 19,25% w 2014 roku do 21,20% w 2023 roku (+1,95 p.p.). Oznacza to, że nastąpił spadek udziału ludności w wieku produkcyjnym – z 63,94% w 2014 roku do 57,60% w 2023 roku (-6,34 p.p.). Posługując się danymi absolutnymi, w badanym okresie liczba mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska wzrosła o 2 254 osoby, na co złożył się ubytek ludności w wieku produkcyjnym (-693 osoby) oraz wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (+1 090 osób) i poprodukcyjnym (+1 857 osób). Przedstawione dane pokazują, że proces starzenia się społeczeństwa występuje w Gminie Środa Wielkopolska, mimo iż znajduje się on we wcześniejszej fazie niż w większości jednostek samorządu terytorialnego w kraju. Obecnie bowiem, nie wiąże się on z obniżającym się udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym w strukturze wieku mieszkańców, a stopniowym przechodzeniem w wiek poprodukcyjny osób dotychczas pracujących. Analizując sytuację w ujęciu progresywnym, dalsze obniżanie się udziału ludności w wieku produkcyjnym będzie prowadziło do spadku potencjału kapitału społecznego.

Rycina 7 Struktura ludności w Gminie Środa Wielkopolska w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza wskaźnikowa wskazuje na sporych rozmiarów zróżnicowanie wewnętrzne struktury demograficznej w ramach jednostek analitycznych. Strukturę społeczeństwa przekładającą się na zmiany demograficzne w Gminie Środa Wielkopolska przeanalizowano na podstawie następujących wskaźników:

- › udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- › udział osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- › udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- › dynamika zmiany liczby mieszkańców 2018-2023.

W Gminie Środa Wielkopolska w 2023 roku udział w strukturze wieku społeczeństwa osób w wieku przedprodukcyjnym wyniósł średnio 21,2%. Najniższym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym cechują się jednostki analityczne Czarne Piątkowo (15,8%), Jarosławiec (16,1%) oraz Ś7 (16,3%). Kolejnym analizowanym wskaźnikiem była liczba ludności w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym. Średnio w Gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 29,57 osób w wieku poprodukcyjnym. Zdecydowanie największe obciążenie senioralne obserwuje się w jednostce analitycznej Koszuty, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada aż 70,2 osoby w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że 100 osób pracujących musiałoby odpowiadać za wypłatę świadczeń emerytalnych dla 70,2 osób w wieku poprodukcyjnym, aby system w skali jednostki mógł być niezależny. Wysokie obciążenie senioralne obserwuje się również w jednostkach Słupia Wielka (41,4), Ś7 (39,2) oraz Szlachcin (36,73). Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią średnio w Gminie Środa Wielkopolska 18% ogółu mieszkańców. Najwyższy odsetek w strukturze ludności, osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią w jednostkach Koszuty (33,1%), Słupia Wielka (24,1%) oraz Ś7 (23,6%). Przedstawione wskaźniki korelują ze sobą tworząc obraz struktury wieku lokalnej ludności, a także wskazując na potencjał kapitału społecznego do dalszego rozwoju. Ważnym elementem jest również ogólna dynamika zmian liczby ludności, gdzie analizie poddano liczbę ludności w 2018 roku w zestawieniu do 2023 roku. Średnia dynamika zmiany liczby ludności w Gminie Środa Wielkopolska w latach 2018-2023 wyniosła 104,1%. Oznacza to, iż liczba ludności zamieszkująca w Gminie w 2023 roku odpowiadała 104,1% liczby ludności w 2018 roku. Uśrednioną tendencję gminną należy zatem uznać za korzystną. W podziale na jednostki analityczne, zaobserwować jednak można znaczne różnice względem wzrostu lub ubytku liczby mieszkańców. Największy ubytek ludności odnotowano w jednostkach: Nadziejewo (dynamika na poziomie 86,1%) oraz Zmysłowo (87,4%). W przypadku pozostałych jednostek dynamika zmian liczby ludności nie spadła poniżej 90%. Z kolei wśród jednostek najszybciej zaludniających się można wskazać: Ś4 (dynamika na poziomie 173,2%), Ś3 (161,2%) oraz Brodowo (142,3%). W przypadku pozostałych jednostek analitycznych dynamika nie przekroczyła 140%. Wskazane jednostki cechuje bardzo wysoki wzrost liczby ludności, który bezpośrednio jest powiązany z ruchem budowlanym. Jednostki analityczne Ś3, Ś4 oraz Brodowo stanowią obszary z rozwijającą się zabudową mieszkaniową, która sprowadza na ich teren licznych, nowych mieszkańców. Powstające osiedla mieszkaniowe w północno-zachodniej części miasta, zapewniają możliwość szybkiego dojazdu do większych ośrodków miejskich, co czyni je miejscami atrakcyjnymi do zamieszkania. Brodowo położone jest z kolei w południowo-wschodniej części Gminy. Przebiega przez nie droga krajowa nr 11, a w niedalekiej odległości znajduje się skrzyżowanie dróg krajowych nr 11 i nr 15, które umożliwia szybkie przemieszczanie się w kierunku Poznania i Wrocławia.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 9 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze kapitału społecznego

Jednostka analityczna	KAPITAŁ SPOŁECZNY							
	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności		Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności		Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2023/2018	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	27,3%	0,963	13,76	1,302	8,8%	1,393	108,0%	0,162
Ś2	18,6%	-0,422	36,38	-0,561	21,7%	-0,568	108,6%	0,186
Ś3	28,2%	1,117	15,19	1,184	9,5%	1,291	161,2%	2,323
Ś4	28,2%	1,103	13,88	1,291	8,8%	1,398	173,2%	2,808
Ś5	22,2%	0,159	22,11	0,614	14,1%	0,591	131,2%	1,102

Ś6	20,8%	-0,066	33,08	-0,289	19,7%	-0,259	99,9%	-0,168
Ś7	16,3%	-0,791	39,20	-0,793	23,6%	-0,850	90,9%	-0,533
Ś8	17,7%	-0,563	35,92	-0,523	21,7%	-0,572	90,3%	-0,558
Brodowo	31,3%	1,596	13,75	1,302	8,3%	1,466	142,3%	1,555
Brzezcie	24,6%	0,542	15,56	1,154	10,1%	1,188	93,2%	-0,439
Brzeziny	28,6%	1,168	11,11	1,519	7,1%	1,643	120,0%	0,648
Chudzice	22,7%	0,238	27,50	0,170	16,7%	0,199	91,7%	-0,503
Chwałkowo	25,8%	0,728	29,21	0,029	16,8%	0,182	93,9%	-0,411
Czarne Piątkowo	15,8%	-0,870	23,91	0,466	16,3%	0,261	91,0%	-0,529
Dębicz	30,1%	1,410	22,48	0,583	12,8%	0,780	107,6%	0,145
Dębiczek	26,9%	0,897	24,05	0,454	14,2%	0,576	122,9%	0,767
Janowo	22,7%	0,242	18,12	0,943	11,8%	0,929	134,4%	1,233
Januszewo	26,6%	0,857	22,97	0,543	13,7%	0,647	96,1%	-0,322
Jarosławiec	16,1%	-0,812	30,75	-0,098	19,7%	-0,266	94,4%	-0,393
Kijewo	20,4%	-0,140	22,70	0,565	14,7%	0,491	100,0%	-0,165
Koszuty	19,8%	-0,226	70,20	-3,345	33,1%	-2,290	97,7%	-0,257
Marianowo Brodowskie	27,6%	1,016	27,63	0,159	15,7%	0,349	112,6%	0,347
Mączniki	34,0%	2,028	17,45	0,998	9,8%	1,239	138,9%	1,414
Nadziejewo	22,8%	0,243	21,70	0,648	13,8%	0,637	86,1%	-0,730
Nietrzezanowo	34,6%	2,130	6,25	1,920	3,8%	2,143	96,3%	-0,315
Olszewo	22,5%	0,196	12,40	1,413	8,6%	1,429	102,2%	-0,076
Pętkowo	21,7%	0,068	28,80	0,064	17,5%	0,070	101,9%	-0,086
Pierzchno	25,5%	0,678	20,63	0,735	12,7%	0,793	100,0%	-0,165
Pławce	23,1%	0,300	29,37	0,017	17,5%	0,079	98,4%	-0,231
Połażewo	22,5%	0,204	18,40	0,919	12,0%	0,900	94,6%	-0,386
Romanowo	24,6%	0,537	25,79	0,311	15,5%	0,382	96,9%	-0,289
Słupia Wielka	17,8%	-0,544	41,40	-0,974	24,1%	-0,923	96,4%	-0,312
Starkówiec Piątkowski	17,2%	-0,645	28,57	0,082	18,4%	-0,065	93,7%	-0,422
Szlachcin	22,6%	0,211	36,73	-0,589	20,8%	-0,429	97,1%	-0,283
Tadeuszewo	29,2%	1,263	22,30	0,598	12,9%	0,767	107,1%	0,125
Topola	24,8%	0,565	21,43	0,670	13,3%	0,713	97,4%	-0,270
Trzebisławki	22,3%	0,177	26,96	0,215	16,5%	0,225	102,7%	-0,054
Ulejno	25,0%	0,600	23,08	0,534	14,1%	0,593	97,0%	-0,288
Winna Góra	19,6%	-0,266	24,07	0,453	15,6%	0,360	99,3%	-0,191
Włostowo	29,4%	1,302	24,14	0,447	13,7%	0,645	102,0%	-0,084
Zdziechowice	20,3%	-0,147	19,85	0,800	13,2%	0,725	106,5%	0,099
Zielniki	30,1%	1,405	16,36	1,088	9,8%	1,235	132,3%	1,149
Zmysłowo	16,7%	-0,726	25,00	0,376	16,7%	0,199	87,4%	-0,678
Żabikowo	28,0%	1,077	22,03	0,620	13,0%	0,755	90,9%	-0,534
Średnia dla Gminy	21,2%	0,000	29,57	0,000	18,0%	0,000	104,1%	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM - AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywność społeczną należy rozumieć jako uczestnictwo w działaniach zbiorowych wykraczających poza obowiązki wynikające z pełnionych funkcji, dążące do realizacji cenionych wartości społecznych. Aktywność społeczna traktowana jest jako przejaw socjalizacji oraz jest dobrowolna i samorządna. Aktywność społeczna za pośrednictwem przynależności do organizacji społecznych różnego typu oraz udziału w pracach danej organizacji, rozumiana jest jako zinstytucjonalizowana aktywność społeczna.

Aktywność społeczną wspiera lokalny samorząd na podstawie zadań własnych gmin, wśród których znajduje się sprawy związane z kulturą. W zakresie tego zadania znajdują się biblioteki gminne oraz pozostałe instytucje kultury, kultury fizycznej, turystyki oraz wdrażanie programów pobudzenia aktywności obywatelskiej i współpracy na rzecz organizacji pozarządowych. W Gminie działają m.in. następujące organizacje pozarządowe:

- › stowarzyszenie Hospicjum im. Piotra Króla,
- › stowarzyszenie ERIPIO,
- › Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – oddział rejonowy w Środzie Wielkopolskiej,
- › Wielkopolskie Stowarzyszenie NADZIEJA,
- › ZHP Choraław Wielkopolska, hufiec Środa Wielkopolska,
- › PTTK Zarząd oddziału Ziemi Średzkiej,
- › Klub Sportowy Polonia,
- › Kurkowe Bractwo Strzeleckie w Środzie Wielkopolskiej,
- › Kontuszwowe Bractwo Kurkowe Ziemi Średzkiej,
- › Średzkie Towarzystwo Kulturalne.

Wśród głównych instytucji kultury działających na terenie Gminy Środa Wielkopolska wymienić należy Bibliotekę Publiczną im. R.W. Berwińskiego w Środzie Wielkopolskiej, Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach”, a także Ośrodek Kultury im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Środzie Wielkopolskiej. Ośrodek Kultury dysponuje salą widowiskową, a także prowadzi kino w ramach swojej działalności. Roczny harmonogram zajęć obejmuje zarówno bezpłatne jak i płatne zajęcia dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów, w tym zajęcia: taneczne, plastyczne, muzyczne, wokalne itp. Biblioteka Publiczna poza promowaniem i rozwojem czytelnictwa, animuje również wydarzenia kulturalne na terenie Gminy, m.in. poprzez organizowanie Czwartkowych Uczeń Duchowych, na które składają się koncerty i wystąpienia. Poza Środą Wielkopolską filie biblioteczne prowadzone są również w Jarosławcu, Słupi Wielkiej, Starkówcu Piątkowskim i Pławcach. Muzeum Ziemi Średzkiej „Dwór w Koszutach” to z kolei instytucja odpowiedzialna za pielęgnację dziedzictwa historycznego, zarówno w formie materialnej jak i niematerialnej. Poza materiałami i eksponatami pozwalającymi zgłębić wiedzę na temat Ziemi Średzkiej prowadzi ono również pracownię naukową, która pozwala stale poszerzać wiedzę na temat wydarzeń historycznych, budując tożsamość lokalną. Muzeum jest również mecenasem sztuki, dzięki prowadzonej Galerii Miejskiej w Środzie Wielkopolskiej, w której prezentowane są prace artystyczne twórców młodego pokolenia podczas wystaw indywidualnych i zbiorowych.

Poziom uczestnictwa w życiu społecznym wyraża się również w zainteresowaniu życiem politycznym na szczeblu lokalnym. Dlatego też poziom frekwencji w wyborach samorządowych w gminie może stanowić wyraz zaangażowania mieszkańców w życie publiczne.

Analiza wskaźnikowa aktywności społecznej została przeprowadzona na podstawie następujących wskaźników:

- › liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców,
- › frekwencji w pierwszej turze wyborów samorządowych w 2024 roku.

Średnio na 100 mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska przypada 0,29 fundacji, stowarzyszenia czy organizacji społecznej, co jest stosunkowo niskim wynikiem. Niemniej, w 18 jednostkach analitycznych nie znajdują się żadne fundacje ani stowarzyszenia. Największym natężeniem występowania stowarzyszeń, organizacji czy fundacji cechują się jednostki analityczne: Olszewo (1,6 stowarzyszenia na 100 mieszkańców), Chudzice (1,52) i Winna Góra (1,1). W pozostałych jednostkach wartość wskaźnika nie przekroczyła jednej fundacji, stowarzyszenia lub organizacji na 100 mieszkańców. Łącznie w Gminie na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 95 podmiotów pożytku publicznego.

W I turze wyborów samorządowych w 2024 roku w Gminie Środa Wielkopolska frekwencja wyniosła 54,78%. Wśród wskazanych jednostek analitycznych, najwyższa frekwencja w tych wyborach miała miejsca w jednostkach analitycznych: Ś3 (66,31%), Chudzice (66,28%), Ś4 (62,64%) oraz Ś5 (60,32%). W przypadku pozostałych jednostek frekwencja nie przekroczyła 60%. Najniższą frekwencją wyborczą cechują się z kolei jednostki analityczne Brodowo, Marianowo Brodowskie, Nadziejewo, Nietrzanowo i Włostowo (wszystkie 44,44%).

Tabela 10 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze poziomu uczestnictwa w życiu publicznym

Jednostka analityczna	POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM			
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców		Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych (I tura)	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	0,23	-0,167	58,09	0,573
Ś2	0,23	-0,157	56,09	0,227
Ś3	0,24	-0,136	66,31	1,997
Ś4	0,21	-0,213	62,64	1,361
Ś5	0,27	-0,050	60,32	0,959
Ś6	0,11	-0,463	59,81	0,871
Ś7	0,08	-0,529	56,57	0,310
Ś8	0,55	0,662	57,48	0,468
Brodowo	0,19	-0,261	44,44	-1,790
Brzezie	0,48	0,495	56,44	0,287
Brzeziny	0,00	-0,746	57,36	0,447
Chudzice	1,52	3,146	54,99	0,036
Chwałkowo	0,00	-0,746	47,65	-1,234
Czarne Piątkowo	0,49	0,520	59,72	0,855
Dębicz	0,00	-0,746	55,56	0,135
Dębiczek	0,00	-0,746	55,56	0,135
Janowo	0,95	1,689	53,87	-0,158
Januszewo	0,00	-0,746	48,60	-1,070
Jarosławiec	0,37	0,210	48,60	-1,070
Kijewo	0,00	-0,746	47,65	-1,234
Koszuty	0,58	0,736	57,36	0,447

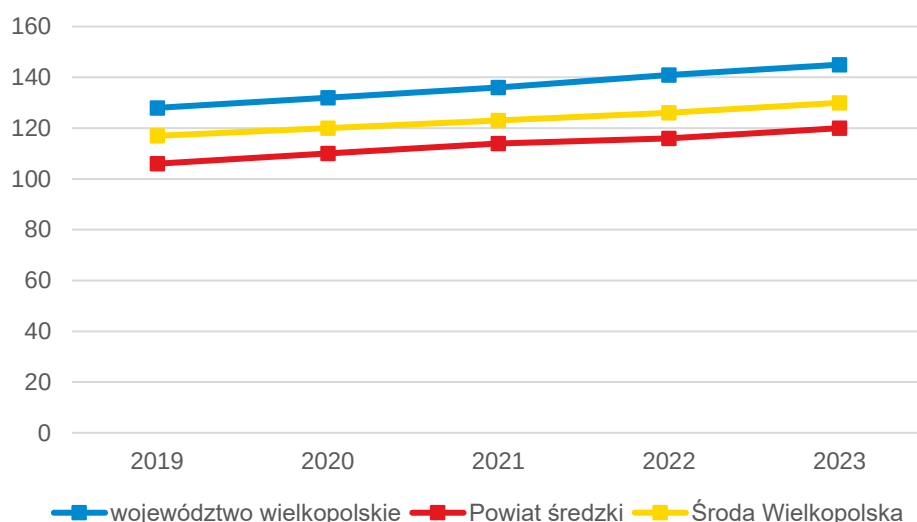
Marianowo Brodowskie	0,00	-0,746	44,44	-1,790
Mączniki	0,24	-0,131	53,87	-0,158
Nadziejewo	0,00	-0,746	44,44	-1,790
Nietrzanowo	0,00	-0,746	44,44	-1,790
Olszewo	1,60	3,375	53,87	-0,158
Pętkowo	0,00	-0,746	55,19	0,071
Pierzchno	0,00	-0,746	59,72	0,855
Pławce	0,47	0,466	46,41	-1,449
Połażejewo	0,52	0,599	54,99	0,036
Romanowo	0,63	0,875	51,06	-0,644
Słupia Wielka	0,00	-0,746	55,19	0,071
Starkówiec Piątkowski	0,61	0,830	59,72	0,855
Szlachcin	0,50	0,542	57,89	0,538
Tadeuszewo	0,00	-0,746	54,43	-0,061
Topola	0,00	-0,746	48,60	-1,070
Trzebisławki	0,53	0,620	57,36	0,447
Ulejno	0,00	-0,746	54,99	0,036
Winna Góra	1,10	2,077	48,30	-1,122
Włostowo	0,00	-0,746	44,44	-1,790
Zdziechowice	0,00	-0,746	46,41	-1,449
Zielniki	0,56	0,697	66,28	1,991
Zmysłowo	0,00	-0,746	48,60	-1,070
Żabikowo	0,00	-0,746	55,19	0,071
Średnia dla Gminy	0,29	0,000	54,78	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Środzie Wielkopolskiej, OPS w Środzie Wielkopolskiej, Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

Sfera gospodarcza

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, w 2023 roku na 1000 mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska przypadało 130 podmiotów gospodarczych, wpisanych do REGON. Jest to wynik niewiele niższy niż średnia dla województwa wielkopolskiego (145 podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców) oraz wyższy od średniej dla powiatu średzkiego, która wyniosła 120 podmiotów gospodarczych wpisanych do REGON na 1 tys. mieszkańców. W przypadku wszystkich trzech jednostek obserwuje się tendencję wzrostową o podobnej dynamice. Tym samym, różnice między liczbą podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w latach 2019-2023 zmieniają się nieznacznie. Świadczy to o równomiernym rozwijaniu się przedsiębiorczości, co stanowi dobry trend. Utrzymanie lub wzmacnianie obserwowanej pozytywnej tendencji będzie prowadziło do rozwoju gospodarczego i umacniania pozycji Gminy wśród jednostek stale rozwijających się.

Rycina 8 Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do przeprowadzenia analizy wskaźnikowej, badającej poziom aktywności gospodarczej mieszkańców, będącej stopniem zaangażowania ludności w aktywny udział w kształtowaniu gospodarki, posłużyły następujące wskaźniki:

- › liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców,
- › liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- › liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- › liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- › liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku.

Wskaźniki wyliczone zostały na podstawie danych zgromadzonych i udostępnionych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Dotyczą one wyłącznie osób fizycznych, bez uwzględnienia podmiotów wpisanych do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Przedstawione

dane zostały wykorzystane w powyższej formie ze względu na ograniczenia związane z możliwością pozyskania danych dezagregowanych do poziomu ulic miasta Środa Wielkopolska.

W Gminie Środa Wielkopolska pod koniec 2023 roku zarejestrowanych było 2 877 podmiotów gospodarczych, z czego 2 241 skupionych było w granicach miasta Środa Wielkopolska. Odpowiada to ponad 77% ogółu działalności gospodarczych prowadzonych na terenie Gminy. Średnio na 100 mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska przypadało tym samym 8,79 zarejestrowanej działalności gospodarczej. Najwyższym wskaźnikiem dotyczącym liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców cechują się jednostki analityczne: Trzebisławki (12,77 podmiotu zarejestrowanego/100 mieszkańców) oraz Ś4 (12,10). W przypadku pozostałych jednostek wskaźnik nie przekroczył 12 podmiotów przypadających na 100 mieszkańców. Z kolei najniższe wartości przybrał on w jednostkach analitycznych: Połazejewo (1,57), Jarosławiec (1,86) i Pierzchno (1,96). Odnosząc z kolei liczbę podmiotów gospodarczych do 100 osób w wieku produkcyjnym, najkorzystniej prezentuje się sytuacja w jednostkach: Koszuty (24,49 podmiotu gospodarczego/100 osób w wieku produkcyjnym), Trzebisławki (20,87) oraz Włostowo (20,69). Najniższy stopień przedsiębiorczości cechuje natomiast jednostki: Połazejewo (2,40) oraz Jarosławiec (2,90). Średnio w Gminie Środa Wielkopolska na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada 14,46 podmiotu gospodarczego. Ważnym aspektem są również fluktuacje obserwowane w przypadku rejestracji nowych przedsiębiorstw oraz ich wyrejestrowywania. Analizując liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym, największy wzrost odnotowano w jednostkach: Trzebisławki (3,48 zarejestrowanego w 2023 roku przedsiębiorstwa/100 mieszkańców w wieku produkcyjnym), Dębiczek (2,53), Koszuty (2,45), Dębicz (2,33) oraz Pętkowo (2,09). Średnio w Gminie Środa Wielkopolska w 2023 roku zarejestrowano 0,88 podmiotu gospodarczego na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 20 jednostkach analitycznych nie zarejestrowano żadnego nowego przedsiębiorstwa, ale również nie wyrejestrowano żadnego już funkcjonującego. Należy jednak wskazać, iż nie są to tożsame jednostki. Żadnych zmian w 2023 roku względem czy to podmiotów zarejestrowanych czy wyrejestrowanych nie odnotowano bowiem w 14 jednostkach analitycznych. Średnio w Gminie Środa Wielkopolska w 2023 roku wyrejestrowano 0,61 działalności gospodarczej w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym. Największy odsetek wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w jednostkach: Koszuty (2,04), Żabikowo (1,69), Czarne Piątkowo (1,45) i Topola (1,43). Zestawiając liczbę wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w 2023 roku w Gminie na każdy zarejestrowany podmiot przypadało 0,69 podmiotu wyrejestrowanego. Najmniej korzystnie wskaźnik kształtował się w jednostkach Ś3 i Ś7, gdzie na każde zarejestrowane przedsiębiorstwo odnotowano odpowiednio 1,07 i 1,03 przedsiębiorstwa wyrejestrowanego.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w tabeli na następnej stronie.

Tabela 11 Analiza wskaźnikowa sfery gospodarczej

Jednostka analityczna	AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA									
	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2023 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2023 roku	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	9,13	0,096	14,29	-0,030	0,62	-0,298	0,18	0,757	0,29	0,705
Ś2	10,64	0,524	17,83	0,563	0,77	-0,130	0,54	0,123	0,70	-0,022
Ś3	9,63	0,237	15,46	0,167	0,76	-0,137	0,82	-0,365	1,07	-0,674
Ś4	12,10	0,936	19,18	0,790	1,19	0,341	0,62	-0,014	0,52	0,299
Ś5	10,32	0,432	16,20	0,291	1,23	0,382	0,90	-0,507	0,73	-0,076
Ś6	9,55	0,216	16,06	0,267	1,00	0,128	0,49	0,204	0,49	0,344
Ś7	6,24	-0,723	10,37	-0,686	0,67	-0,237	0,69	-0,149	1,03	-0,603
Ś8	11,04	0,636	18,23	0,631	0,98	0,111	0,89	-0,486	0,90	-0,373
Brodowo	8,59	-0,056	14,22	-0,041	1,25	0,407	0,31	0,518	0,25	0,768
Brzezie	6,76	-0,574	10,37	-0,685	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Brzeziny	9,52	0,207	14,81	0,059	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Chudzice	3,03	-1,631	5,00	-1,584	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Chwałkowo	5,16	-1,028	8,99	-0,916	0,00	-0,985	1,12	-0,903	0,00	1,207
Czarne Piątkowo	6,40	-0,676	9,42	-0,844	1,45	0,629	1,45	-1,474	1,00	-0,549
Dębicz	6,19	-0,735	10,85	-0,604	2,33	1,604	0,78	-0,293	0,33	0,622
Dębiczek	8,96	0,046	15,19	0,122	2,53	1,834	0,00	1,066	0,00	1,207
Janowo	11,37	0,731	17,39	0,490	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Januszewo	6,45	-0,663	10,81	-0,611	0,00	-0,985	1,35	-1,302	0,00	1,207
Jarosławiec	1,86	-1,962	2,90	-1,936	0,19	-0,770	0,19	0,727	1,00	-0,549
Kijewo	11,58	0,789	17,84	0,565	2,16	1,422	0,54	0,119	0,25	0,768
Koszuty	11,54	0,777	24,49	1,679	2,45	1,742	2,04	-2,511	0,83	-0,256
Marianowo Brodowskie	9,70	0,257	17,11	0,442	0,00	-0,985	1,32	-1,240	0,00	1,207
Mączniki	7,18	-0,457	12,77	-0,284	0,85	-0,037	0,85	-0,426	1,00	-0,549
Nadziejewo	2,40	-1,811	3,77	-1,789	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Nietrzanowo	7,69	-0,311	12,50	-0,329	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Olszewo	8,02	-0,218	11,63	-0,475	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Pętkowo	7,96	-0,235	13,09	-0,230	2,09	1,347	0,00	1,066	0,00	1,207
Pierzchno	1,96	-1,934	3,17	-1,890	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Pławce	6,60	-0,620	11,11	-0,561	0,79	-0,101	0,00	1,066	0,00	1,207
Połażewo	1,57	-2,045	2,40	-2,019	0,00	-0,985	0,80	-0,336	0,00	1,207
Romanowo	4,73	-1,150	7,89	-1,100	1,05	0,187	0,00	1,066	0,00	1,207
Słupia Wielka	6,56	-0,631	11,29	-0,531	0,27	-0,686	0,00	1,066	0,00	1,207
Starkówiec Piątkowski	9,82	0,290	15,24	0,130	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Szlachcin	7,27	-0,431	12,83	-0,273	1,77	0,985	0,44	0,291	0,25	0,768
Tadeuszewo	2,92	-1,663	5,04	-1,578	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Topola	7,08	-0,485	11,43	-0,508	0,00	-0,985	1,43	-1,438	0,00	1,207

Trzebisławki	12,77	1,125	20,87	1,073	3,48	2,887	0,87	-0,458	0,25	0,768
Ulejno	4,69	-1,162	7,69	-1,133	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Winna Góra	2,42	-1,805	3,73	-1,797	0,34	-0,608	0,00	1,066	0,00	1,207
Włostowo	11,76	0,842	20,69	1,043	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Zdziechowice	5,58	-0,908	8,40	-1,015	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Zielniki	6,18	-0,740	10,28	-0,700	0,00	-0,985	0,00	1,066	0,00	1,207
Zmysłowo	8,33	-0,130	12,50	-0,329	0,83	-0,057	0,83	-0,394	1,00	-0,549
Żabikowo	7,00	-0,507	11,86	-0,435	0,00	-0,985	1,69	-1,904	0,00	1,207
Średnia dla Gminy	8,79	0,000	14,46	0,000	0,88	0,000	0,61	0,000	0,69	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

Sfera środowiskowa

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, za zjawiska negatywne w sferze środowiskowej uznaje się przekroczenie standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia ludzi lub stanu ich zdrowia.

Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej została przeprowadzona w dwóch obszarach: pokrycia azbestem oraz natężenia ruchu drogowego, na podstawie następujących wskaźników:

- › liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców,
- › powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców,
- › liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców.

W Gminie Środa Wielkopolska zlokalizowane są łącznie 44 budynki mieszkalne pokryte płytami azbestowocementowymi. Tym samym na 100 mieszkańców przypada średnio 0,13 budynku mieszkalnego pokrytego płytami azbestowocementowymi. Największe zagęszczenie budynków pokrytych płytami azbestowocementowymi występuje w jednostce analitycznej Włostowo, gdzie na 100 mieszkańców przypada 1,96 takowego budynku mieszkalnego. Wysokie wskaźniki uzyskano również w jednostkach: Janowo (1,42), Zmysłowo (1,11) i Żabikowo (1,00). W 15 jednostkach analitycznych nie stwierdzono obecności budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi. Przeliczając z kolei powierzchnię materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców, największy odsetek, a tym samym stężenie niebezpiecznego dla zdrowia ludzi azbestu odnotowano w jednostkach: Włostowo (656,86 m² materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców) oraz Dębiczek (358,21). W przypadku pozostałych jednostek wskaźnik nie przekroczył 300 m².

Stan środowiska poddany został analizie również w ujęciu natężania ruchu drogowego, generującego zanieczyszczenia powietrza, wzrost natężenia hałasu, a niejednokrotnie także kolizje i wypadki samochodowe. Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych nie tylko pośrednio wskazuje na natężenie ruchu samochodowego, ale również obrazuje ilość zdarzeń, w ramach których do środowiska potencjalnie mogą przedostać się wysoce szkodliwe substancje: płyny eksploatacyjne z samochodów, paliwo, elementy ogumienia, itp. Przeliczając liczbę stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców, najwyższe wskaźniki otrzymano w jednostkach: Włostowo (17,65 zdarzenia drogowego/100 mieszkańców), Żabikowo (7,00), Marianowo Brodowskie (4,48), Koszuty (3,46). W pozostałych jednostkach analitycznych wskaźnik nie przekroczył 3 zdarzeń drogowych przypadających na 100 mieszkańców. Z kolei w 7 jednostkach nie stwierdzono żadnych zdarzeń drogowych.

Tabela 12 Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej

Jednostka analityczna	POKRYCIE AZBESTEM				NATĘŻENIE RUCHU DROGOWEGO	
	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców		Powierzchnia materiałów zawierających azbest na 100 mieszkańców		Liczba stwierdzonych zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	0,28	-0,297	36,75	-0,086	1,13	-0,001
Ś2	0,05	0,179	9,17	0,119	1,63	-0,169
Ś3	0,07	0,134	14,65	0,078	1,05	0,025

Ś4	0,05	0,167	7,46	0,132	0,67	0,151
Ś5	0,00	0,271	0,00	0,187	0,99	0,044
Ś6	0,03	0,202	4,94	0,150	0,82	0,104
Ś7	0,01	0,246	1,82	0,174	0,29	0,280
Ś8	0,04	0,191	3,21	0,163	1,57	-0,148
Brodowo	0,47	-0,681	84,70	-0,442	2,46	-0,446
Brzezcie	0,00	0,271	0,00	0,187	0,48	0,215
Brzeziny	0,00	0,271	0,00	0,187	0,00	0,377
Chudzice	0,00	0,271	0,00	0,187	1,52	-0,131
Chwałkowo	0,00	0,271	0,00	0,187	0,00	0,377
Czarne Piątkowo	0,99	-1,715	123,15	-0,728	1,48	-0,118
Dębicz	0,44	-0,621	4,42	0,154	2,65	-0,513
Dębiczek	0,75	-1,233	358,21	-2,475	0,00	0,377
Janowo	1,42	-2,594	251,18	-1,680	0,95	0,059
Januszewo	0,81	-1,354	229,03	-1,515	0,00	0,377
Jarosławiec	0,12	0,021	13,65	0,086	0,25	0,294
Kijewo	0,00	0,271	0,00	0,187	2,46	-0,447
Koszuty	0,38	-0,504	125,00	-0,742	3,46	-0,784
Marianowo Brodowskie	0,75	-1,233	89,55	-0,478	4,48	-1,125
Mączniki	0,24	-0,211	33,49	-0,062	0,24	0,297
Nadziejewo	0,00	0,271	0,00	0,187	0,00	0,377
Nietrzanowo	0,00	0,271	0,00	0,187	7,69	-2,203
Olszewo	0,53	-0,807	77,01	-0,385	3,74	-0,878
Pętkowo	0,64	-1,013	136,62	-0,828	1,27	-0,050
Pierzchno	0,00	0,271	0,00	0,187	1,96	-0,280
Pławce	0,24	-0,204	28,30	-0,023	1,18	-0,018
Połazejewo	0,00	0,271	0,00	0,187	0,52	0,202
Romanowo	0,95	-1,636	282,02	-1,909	0,32	0,271
Słupia Wielka	0,16	-0,044	24,69	0,004	0,47	0,220
Starkówiec Piątkowski	0,00	0,271	0,00	0,187	0,00	0,377
Szlachcin	0,00	0,271	0,00	0,187	0,50	0,209
Tadeuszewo	0,00	0,271	0,00	0,187	0,42	0,237
Topola	0,88	-1,512	70,80	-0,339	1,77	-0,216
Trzebisławki	0,00	0,271	0,00	0,187	1,60	-0,158
Ulejno	0,00	0,271	0,00	0,187	0,00	0,377
Winna Góra	0,22	-0,172	47,47	-0,166	0,22	0,303
Włostowo	1,96	-3,681	656,86	-4,695	17,65	-5,542
Zdziechowice	0,51	-0,752	111,17	-0,639	1,02	0,037
Zielniki	0,28	-0,295	40,45	-0,113	0,56	0,189
Zmysłowo	1,11	-1,968	282,78	-1,915	2,22	-0,368
Żabikowo	1,00	-1,744	144,00	-0,883	7,00	-1,971
Średnia dla Gminy	0,13	0,000	25,18	0,000	1,12	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej i Komendy Powiatowej Policji w Środzie Wielkopolskiej.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Głównym ośrodkiem rozwoju lokalnego w Gminie jest miasto Środa Wielkopolska. To w nim koncentrują się usługi z zakresu administracji, oświaty, kultury czy handlu. Miasto pełni również rolę ośrodka powiatowego, co wydatnie wpływa na rozwój jego funkcji usługowych. Ponadto, skupia ono ponad 71% mieszkańców Gminy. Obszar wiejski Gminy Środa Wielkopolska podzielony został na 38 sołectw. Mimo miejsko-wiejskiego charakteru, w strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne (82,1%). Tereny leśne i zadrzewione zajmują z kolei ok. 6,7% powierzchni Gminy.

Analizy wskaźnikowej sfery przestrzenno-funkcjonalne dokonano z podziałem na trzy obszary:

- › dostępność infrastruktury publicznej,
- › ład przestrzenny
- › jakość terenów publicznych.

W ramach wskazanych obszarów, na potrzeby analizy użyto następujących wskaźników:

- › liczba obiektów infrastruktury sportowej na 100 mieszkańców,
- › liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,
- › liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców,
- › liczba placówek oświatowych na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym,
- › liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców,
- › liczba wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców,
- › liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców,
- › liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców,
- › liczba podmiotów działających w podsekcji 92.00.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców.

W Gminie Środa Wielkopolska znajdują się łącznie 63 obiekty infrastruktury sportowej, poprzez które rozumie się m.in.: boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place i sale sportowe, hale widowiskowe, baseny, boiska typu orlik. Średnio na 100 mieszkańców przypada zatem 0,19 obiektu infrastruktury sportowej. Najwyższym odsetkiem obiektów sportowych na 100 mieszkańców cechowały się jednostki analityczne tworzące obszar wiejski Gminy: Chudzice (1,52 obiektu sportowego/100 mieszkańców), Marianowo Brodowskie (1,49) oraz Żabikowo (1,00). W pozostałych jednostkach wartość wskaźnika nie przekroczyła 1 obiektu na 100 mieszkańców. Jednocześnie, w aż 11 jednostkach analitycznych (tworzących obszar wiejski Gminy) nie stwierdzono występowania żadnych obiektów sportowych. Podobne dysproporcje widoczne są w przypadku analizy liczby ogólnodostępnych placów zabaw (z wyłączeniem placów szkolnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Najwyższymi wskaźnikami w tym zakresie charakteryzują się jednostki: Chudzice (6,67), Ulejno (6,25) oraz Pierzchno (3,85). W 6 jednostkach analitycznych nie ma zlokalizowanej żadnej infrastruktury zabawowej dla najmłodszych. Ważnym aspektem w zakresie infrastruktury publicznej jest również dostęp do centrów aktywności mieszkańców, poprzez które rozumie się m.in.: świetlice, domy kultury, biblioteki oraz ich filie, remizy, itp. Są to miejsca pozwalające nie tylko na rozwój kulturalny, ale również integrację mieszkańców. Analizując liczbę centrów aktywności w przeliczeniu na 100 mieszkańców, najwyższe wskazania odnotowano w jednostkach: Chudzice (3,03 centra aktywności mieszkańców/100 mieszkańców), Romanowo (1,26) oraz Starkówiec Piątkowski (1,23). Z kolei w aż 19 jednostkach analitycznych nie są zlokalizowane żadne centra aktywności mieszkańców. Badaniu poddano również liczbę placówek oświatowych, do których zaliczono szkoły oraz przedszkola wraz z ich filiami w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym. Łącznie na terenie Gminy zlokalizowane są 33 placówki

oświatowe. Zdecydowana większość z nich zlokalizowana jest w obrębie miasta. Niemniej najwyższymi wskazaniami dotyczącymi liczby placówek oświatowych przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym cechują się: Starkówiec Piątkowski (7,14 placówki oświatowej/100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym), Pławce (2,04), Słupia Wielka (1,75) i Jarosławiec (1,54). W 32 jednostkach analitycznych nie są zlokalizowane żadne placówki oświatowe.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej analizie została poddana również kwestia zachowania ładu przestrzennego oraz prowadzenia polityki przestrzennej. Wydawane decyzje o warunkach zabudowy świadczą nie tylko o wzmożonym ruchu budowlanym obserwowanym na danym terenie, ale również o braku przyjętego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. To z kolei świadczy o braku predykcji lub zaniedbaniach w zakresie prowadzenia usystematyzowanej i długofalowej polityki przestrzennej, które w konsekwencji mogą prowadzić do chaosu przestrzennego, niekontrolowanego rozlewania się zabudowy i wzrostu kosztów ponoszonych na zapewnienie i utrzymanie infrastruktury publicznej. Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców była najwyższa w jednostkach: Włostowo (5,88 WZ/100 mieszkańców), Dębiczek (2,99), Trzebiśławki (2,66), Olszewo (2,14). Średnio w Gminie na 100 mieszkańców wydawano z kolei 0,46 decyzji o warunkach zabudowy, co przełożyło się łącznie na 149 wydanych decyzji w 2023 roku. W 9 jednostkach analitycznych w 2023 roku nie wydano żadnych decyzji o warunkach zabudowy. W 2023 roku na terenie Gminy Środa Wielkopolska wydano również 47 decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, co przełożyło się na 0,14 takowej decyzji w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Takowe decyzje zostały wydane w 25 jednostkach analitycznych, przy czym wskaźnik przybrał najwyższe wartości w przypadku jednostek: Włostowo (1,96), Dębicz (1,33) oraz Zielniki (1,12). W pozostałych 22 jednostkach nie przekroczył on wartości 1,00. Poza dostępnością, istotna jest również jakość terenów publicznych. W celu jej oceny, analizie została poddana liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców. Najwyższe wskaźniki w tym zakresie zaobserwowano w jednostkach: Szlachcin (0,75 punktu sprzedaży alkoholu/100 mieszkańców), Kijewo (0,70) oraz Słupia Wielka (0,63). Mnogość punktów sprzedaży alkoholu często przestrzennie powiązana jest z zagęszczeniem osób w stanie nietrzeźwości. To z kolei wpływa na ogólne poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, zwłaszcza w przypadku osób starszych, czy dzieci. W ramach podsekcji 64.92.Z PKD 2007 zaklasyfikowane zostały z kolei pozostałe formy udzielania kredytów, czyli między innymi tzw. „chwilówki”, czy prowadzone lombardy. Ze względu na uwarunkowania powyższych form działalności, również często są one miejscami kłótni, bójek czy kradzieży, skupiając wokół osoby z różnego rodzaju problemami, w tym finansowymi, zdrowotnymi. Tego typu działalności zgromadzone są wyłącznie w obrębie miasta, a największe zagęszczenie obserwowane jest w jednostkach: Ś8 (0,16 działalności w ramach podsekcji 64.92.Z PKD 2007/100 mieszkańców), Ś4 (0,13) oraz Ś2 (0,11). Średnio w Gminie na 100 mieszkańców przypada 0,06 takowej działalności. Ponadto analizie poddano również liczbę podmiotów działających w ramach podsekcji 92.00.Z PKD 2007 w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Podsekcja ta zawiera podmioty prowadzące działalność związaną z grami losowymi i zakładami wzajemnymi. Najwyższy odsetek tego typu działalności gospodarczych zaobserwowano w jednostkach: Ś3 (0,17), Ś5 (0,15) oraz Jarosławiec (0,12).

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 13 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Jednostka analityczna	DOSTĘPNOŚĆ INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ								ŁĄD PRZESTRZENNY				JAKOŚĆ TERENÓW PUBLICZNYCH					
	Liczba obiektów infrastruktury sportowej (boiska, place zabaw, siłownie zewnętrzne, place sportowe, orliki, sale gimnastyczne, hale widowiskowe, baseny itp.) na 100 mieszkańców		Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym		Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców		Liczba placówek oświatowych (szkół, przedszkoli wraz z filiami) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym		Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy na 100 mieszkańców		Liczba wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego na 100 mieszkańców		Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców		Liczba podmiotów działających w podsekcji 64.92.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców		Liczba podmiotów działających w podsekcji 92.00.Z PKD 2007 na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	0,23	0,081	0,83	-0,036	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,68	-0,192	0,34	-0,436	0,17	0,507	0,00	1,012	0,11	-0,856
Ś2	0,23	0,091	1,23	0,188	0,00	-0,248	1,11	0,560	0,99	-0,461	0,16	-0,038	0,28	0,113	0,11	-0,887	0,05	0,253
Ś3	0,14	-0,140	0,48	-0,227	0,00	-0,248	0,12	-0,313	0,27	0,160	0,00	0,322	0,17	0,506	0,00	1,012	0,17	-1,798
Ś4	0,05	-0,347	0,09	-0,441	0,00	-0,248	0,37	-0,094	0,21	0,215	0,05	0,206	0,31	-0,020	0,13	-1,133	0,08	-0,275
Ś5	0,06	-0,326	0,14	-0,417	0,00	-0,248	0,95	0,416	0,48	-0,023	0,15	-0,015	0,45	-0,542	0,06	0,016	0,15	-1,481
Ś6	0,10	-0,233	0,44	-0,249	0,02	-0,208	0,53	0,048	0,60	-0,128	0,06	0,185	0,37	-0,257	0,02	0,607	0,04	0,283
Ś7	0,07	-0,293	0,32	-0,313	0,00	-0,248	0,13	-0,304	0,08	0,324	0,01	0,298	0,11	0,729	0,06	-0,034	0,05	0,245
Ś8	0,17	-0,063	0,79	-0,059	0,10	-0,093	0,63	0,135	0,16	0,257	0,08	0,144	0,57	-0,991	0,16	-1,619	0,10	-0,699
Brodowo	0,28	0,224	0,30	-0,325	0,00	-0,248	0,60	0,114	0,09	0,313	0,19	-0,101	0,09	0,785	0,00	1,012	0,00	1,014
Brzezcie	0,48	0,716	1,96	0,588	0,48	0,536	0,00	-0,418	0,97	-0,444	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Brzeziny	0,00	-0,475	0,00	-0,492	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Chudzice	1,52	3,260	6,67	3,181	3,03	4,666	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Chwałkowo	0,00	-0,475	2,50	0,885	0,65	0,798	0,00	-0,418	1,94	-1,285	0,65	-1,124	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Czarne Piątkowo	0,49	0,740	3,13	1,230	0,99	1,350	0,00	-0,418	1,97	-1,316	0,00	0,322	0,49	-0,695	0,00	1,012	0,00	1,014
Dębicz	0,88	1,707	1,47	0,318	0,44	0,470	0,00	-0,418	0,44	0,011	1,33	-2,653	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Dębiczek	0,00	-0,475	0,00	-0,492	0,00	-0,248	0,00	-0,418	2,99	-2,197	0,75	-1,350	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Janowo	0,00	-0,475	0,00	-0,492	0,47	0,521	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,47	-0,740	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Januszewo	0,81	1,513	3,03	1,178	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,81	-1,485	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Jarosławiec	0,37	0,443	1,54	0,356	0,25	0,155	1,54	0,936	0,12	0,288	0,12	0,044	0,12	0,675	0,00	1,012	0,12	-1,044

Kijewo	0,35	0,390	1,72	0,458	0,35	0,321	0,00	-0,418	1,05	-0,519	0,70	-1,251	0,70	-1,473	0,00	1,012	0,00	1,014
Koszuty	0,19	-0,001	0,97	0,043	0,38	0,376	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,58	-1,009	0,00	1,012	0,00	1,014
Marianowo Brodowskie	1,49	3,204	2,70	0,997	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,75	-0,253	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Mączniki	0,24	0,115	0,70	-0,104	0,24	0,140	0,00	-0,418	1,44	-0,851	0,96	-1,822	0,24	0,247	0,00	1,012	0,00	1,014
Nadziejewo	0,60	1,001	2,63	0,958	0,60	0,723	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,60	-1,090	0,00	1,012	0,00	1,014
Nietrzanowo	0,00	-0,475	0,00	-0,492	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Olszewo	0,00	-0,475	2,38	0,820	1,07	1,487	0,00	-0,418	2,14	-1,462	0,53	-0,876	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Pętkowo	0,32	0,310	1,47	0,318	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,96	-0,434	0,64	-1,105	0,32	-0,048	0,00	1,012	0,00	1,014
Pierzchno	0,00	-0,475	3,85	1,627	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Pławce	0,00	-0,475	1,02	0,070	0,47	0,517	2,04	1,379	0,71	-0,219	0,24	-0,207	0,24	0,259	0,00	1,012	0,00	1,014
Połażejewo	0,52	0,816	2,33	0,789	1,05	1,450	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,52	-0,851	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Romanowo	0,32	0,303	1,28	0,215	1,26	1,798	0,00	-0,418	0,32	0,121	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Słupia Wielka	0,31	0,296	2,63	0,958	0,31	0,259	1,75	1,126	0,78	-0,283	0,31	-0,378	0,63	-1,188	0,00	1,012	0,00	1,014
Starkówiec Piątkowski	0,61	1,038	3,57	1,476	1,23	1,742	7,14	5,871	1,23	-0,670	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Szlachcin	0,25	0,143	1,11	0,120	0,50	0,565	0,00	-0,418	0,25	0,178	0,00	0,322	0,75	-1,659	0,00	1,012	0,00	1,014
Tadeuszewo	0,83	1,579	2,86	1,082	0,42	0,428	0,00	-0,418	0,42	0,034	0,42	-0,612	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Topola	0,88	1,707	3,57	1,476	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Trzebisławki	0,53	0,836	2,38	0,820	1,06	1,477	0,00	-0,418	2,66	-1,914	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Ulejno	0,00	-0,475	6,25	2,951	0,00	-0,248	0,00	-0,418	0,00	0,395	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Winna Góra	0,44	0,609	3,37	1,365	0,88	1,178	0,00	-0,418	0,22	0,205	0,00	0,322	0,22	0,319	0,00	1,012	0,00	1,014
Włostowo	0,00	-0,475	0,00	-0,492	0,00	-0,248	0,00	-0,418	5,88	-4,713	1,96	-4,072	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Zdziechowice	0,00	-0,475	0,00	-0,492	0,00	-0,248	0,00	-0,418	1,52	-0,927	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Zielniki	0,28	0,218	1,87	0,538	1,12	1,574	0,00	-0,418	1,12	-0,580	1,12	-2,196	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Zmysłowo	0,56	0,895	3,33	1,345	0,56	0,653	0,00	-0,418	1,67	-1,052	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Żabikowo	1,00	1,990	3,57	1,476	0,00	-0,248	0,00	-0,418	2,00	-1,341	0,00	0,322	0,00	1,136	0,00	1,012	0,00	1,014
Średnia dla Gminy	0,19	0,000	0,89	0,000	0,15	0,000	0,48	0,000	0,46	0,000	0,14	0,000	0,31	0,000	0,06	0,000	0,06	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

Sfera techniczna

Zdegradowane oraz zdewastowane obiekty szpecą przestrzeń i obniżają walory estetyczne danego obszaru. Tereny nieatrakcyjne, wypełnione obiektami o złym bądź bardzo złym stanie technicznym stają się odpychające dla mieszkańców, pogłębiając proces degradacji przestrzeni. W dłuższej perspektywie może to prowadzić do wzrostu przestępczości na danym obszarze, niecieszącym się zainteresowaniem mieszkańców⁷. Stan terenów, na których świadczone są usługi z zakresu edukacji, kultury, zdrowia czy administracji w znacznym stopniu oddziałuje na poziom zadowolenia z korzystania z tych usług, co przekłada się na nastroje oraz emocje społeczne. Do grona obiektów publicznych zalicza się również budynki komunalne. Są nimi wszystkie lokale należące do gminy, służące realizacji zadań własnych. Aby móc określić budynek mianem dobrego stanu technicznego, powinien być w poprawnym stanie zewnętrznym, posiadać dobrą efektywność energetyczną oraz brak barier architektonicznych. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji niepożądanymi zjawiskami technicznymi, wymagającymi przeanalizowania są m.in.: stan degradacji technicznej obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne wykorzystanie obiektów budowlanych, w szczególności z zakresu energooszczędności, ochrony środowiska i zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Sfera techniczna na terenie Gminy Środa Wielkopolska została przeanalizowana na podstawie następujących wskaźników:

- › liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców,
- › liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych,
- › liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców.

Obiekty w przestrzeni publicznej poza różnymi funkcjami użytkowymi, pełnią również funkcje reprezentacyjne, przez wzgląd na swoją wartość artystyczną, historyczną czy kulturową. Zmiana krajobrazu idąca za nimi stanowi o percepcji przestrzeni i przypisaniu jej konkretnych walorów estetycznych czy tożsamościowych, powodując mimowolne jakościowanie przestrzeni publicznych. Wśród obiektów przestrzeni publicznej wzięto pod uwagę m.in. place zabaw, skwery, zieleńce, place i inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne. Najwyższym odsetkiem przestrzeni publicznych w złym stanie technicznym charakteryzowały się jednostki analityczne: Żabikowo (1,00), Januszewo (0,81) oraz Trzebisławki (0,53). Średnio na 100 mieszkańców przypada z kolei 0,04 przestrzeni publicznej w złym stanie technicznym. Ocenie poddano również stan obiektów zabytkowych. Analiza przeprowadzona w zakresie liczby obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych wykazała, iż 9,8% zabytków w Gminie znajduje się w złym stanie technicznym. Największy odsetek stanowią one w jednostkach analitycznych: Jarosławiec (46,2%), Brodowo (40%), Zielniki (36,8%) oraz Zmysłowo (33,3%). Przeliczając z kolei liczbę obiektów zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w złym stanie technicznym przypadającą na 100 mieszkańców, największe ich zagęszczenie zaobserwowano w jednostkach analitycznych: Nietrzanowo (7,69 obiektu wpisanego do GEZ w złym stanie technicznym/100 mieszkańców), Ulejno (3,13), Brzeziny (2,38) oraz Zmysłowo (2,22). Średnio

⁷ Teoria rozbitych okien: G. Kelling, C. Coles, 1982, Fixing Broken Windows: Restoring Order and Reducing Crime in Our Communities.

w Gminie Środa Wielkopolska na 100 mieszkańców przypada z kolei 0,26 obiektu zabytkowego wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków w złym stanie technicznym.

Szczegółowa analiza wskaźnikowa dotycząca wszystkich jednostek analitycznych przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela 14 Analiza sfery technicznej

Jednostka analityczna	STAN TECHNICZNY PRZESTRZENI PUBLICZNEJ					
	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców		Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych		Liczba obiektów zabytkowych w złym stanie technicznym wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków na 100 mieszkańców	
	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja	wskaźnik	standaryzacja
Ś1	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Ś2	0,18	-0,693	20,8%	-0,933	0,34	-0,060
Ś3	0,03	0,044	12,5%	-0,230	0,03	0,170
Ś4	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Ś5	0,00	0,211	7,4%	0,204	0,15	0,083
Ś6	0,03	0,060	5,4%	0,370	0,05	0,159
Ś7	0,05	-0,049	0,0%	0,825	0,00	0,195
Ś8	0,03	0,074	5,7%	0,344	0,25	0,012
Brodowo	0,00	0,211	40,0%	-2,550	0,57	-0,225
Brzezcie	0,00	0,211	15,4%	-0,473	0,97	-0,522
Brzeziny	0,00	0,211	25,0%	-1,285	2,38	-1,571
Chudzice	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Chwałkowo	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Czarne Piątkowo	0,00	0,211	16,7%	-0,582	0,49	-0,170
Dębicz	0,00	0,211	6,3%	0,297	0,44	-0,133
Dębiczek	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Janowo	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Januszewo	0,81	-3,760	7,1%	0,222	0,81	-0,403
Jarosławiec	0,00	0,211	46,2%	-3,069	0,74	-0,357
Kijewo	0,00	0,211	13,3%	-0,300	0,70	-0,326
Koszuty	0,00	0,211	13,0%	-0,276	0,58	-0,233
Marianowo Brodowskie	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Mączniki	0,00	0,211	5,6%	0,356	0,24	0,017
Nadziejewo	0,00	0,211	12,5%	-0,230	0,60	-0,249
Nietrzanowo	0,00	0,211	15,4%	-0,473	7,69	-5,510
Olszewo	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Pętkowo	0,00	0,211	8,3%	0,121	0,64	-0,277
Pierzchno	0,00	0,211	7,7%	0,176	0,98	-0,532
Pławce	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Połażejewo	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Romanowo	0,00	0,211	26,1%	-1,376	1,89	-1,209

Słupia Wielka	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Starkówiec Piątkowski	0,00	0,211	10,0%	-0,019	0,61	-0,260
Szlachcin	0,00	0,211	12,0%	-0,188	0,75	-0,363
Tadeuszewo	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Topola	0,00	0,211	25,0%	-1,285	0,88	-0,461
Trzebiszawki	0,53	-2,408	14,3%	-0,381	0,53	-0,200
Ulejno	0,00	0,211	16,7%	-0,582	3,13	-2,123
Winna Góra	0,22	-0,871	6,0%	0,318	0,66	-0,294
Włostowo	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Zdziechowice	0,00	0,211	0,0%	0,825	0,00	0,195
Zielniki	0,00	0,211	36,8%	-2,284	1,97	-1,263
Zmysłowo	0,00	0,211	33,3%	-1,988	2,22	-1,453
Żabikowo	1,00	-4,713	0,0%	0,825	0,00	0,195
Średnia dla Gminy	0,04	0,000	9,8%	0,000	0,26	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Środzie Wielkopolskiej.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogą zostać wszystkie te jednostki analityczne, dla których wartość wskaźnika syntetycznego natężenia zjawisk kryzysowych jest ujemna (mniejsza od 0) w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4 ustawy o rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Natężenie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zdiagnozowano w następujących jednostkach analitycznych na terenie Gminy Środa Wielkopolska: Chwałkowo, Nadziejewo, Ulejno, Brzeziny, Żabikowo, Pierzchno, Winna Góra, Starkówiec Piątkowski, Ś8, Romanowo, Topola, Ś2, Pławce, Słupia Wielka, Dębicz, Januszewo, Koszuty, Jarosławiec, Zmysłowo, Chudzice, Szlachcin, Ś7, Tadeuszewo, Brzezie.

W jednostce Słupia Wielka nie zaobserwowano jednak współwystępowania problemów w co najmniej jednej z pozostałych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Oznacza to, że jednostka Słupia Wielka nie spełnia przesłanki, aby stanowić wyznaczony przy pomocy analizy wskaźnikowej obszar zdegradowany na terenie Gminy Środa Wielkopolska. W przypadku pozostałych jednostek, stwierdzono współwystępowanie stanu kryzysowego w przynajmniej jednej z czterech pozostałych sfer, co oznacza iż stanowią one obszar zdegradowany Gminy Środa Wielkopolska. Są to jednostki: **Chwałkowo, Nadziejewo, Ulejno, Brzeziny, Żabikowo, Pierzchno, Winna Góra, Starkówiec Piątkowski, Ś8, Romanowo, Topola, Ś2, Pławce, Dębicz, Januszewo, Koszuty, Jarosławiec, Zmysłowo, Chudzice, Szlachcin, Ś7, Tadeuszewo, Brzezie.**

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób zbiorczy wyniki analizy wskaźnikowej sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego dla wszystkich badanych jednostek analitycznych.

Tabela 15 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Ś1	0,292	0,246	-0,128	-0,065	0,410
Ś2	-0,222	0,212	0,043	-0,048	-0,562
Ś3	0,553	-0,154	0,079	-0,081	-0,006
Ś4	0,580	0,470	0,150	-0,237	0,410
Ś5	0,306	0,105	0,167	-0,291	0,166
Ś6	0,093	0,232	0,152	0,005	0,196
Ś7	-0,045	-0,480	0,233	0,045	0,324
Ś8	-0,270	0,104	0,069	-0,332	0,143
Brodowo	0,379	0,319	-0,523	0,310	-0,855
Brzezie	-0,034	0,006	0,224	0,496	-0,261
Brzeziny	-0,532	0,311	0,278	0,250	-0,882
Chudzice	-0,065	-0,386	0,109	1,619	0,410
Chwałkowo	-0,764	-0,525	0,278	0,172	0,410

Czarne Piątkowo	0,260	-0,583	-0,854	0,360	-0,180
Dębicz	-0,188	0,119	-0,327	0,289	0,125
Dębiczek	0,525	0,855	-1,110	-0,224	0,410
Janowo	0,385	0,502	-1,405	0,217	0,410
Januszewo	-0,151	-0,471	-0,831	0,455	-1,314
Jarosławiec	-0,104	-0,898	0,134	0,318	-1,072
Kijewo	0,300	0,733	0,004	-0,052	-0,138
Koszuty	-0,123	0,286	-0,677	0,193	-0,099
Marianowo Brodowskie	0,308	-0,064	-0,945	0,752	0,410
Mączniki	0,142	-0,351	0,008	-0,074	0,195
Nadziejewo	-0,666	-0,463	0,278	0,435	-0,090
Nietrzanowo	0,339	0,130	-0,582	0,250	-1,924
Olszewo	0,213	0,119	-0,690	0,249	0,410
Pętkowo	0,146	0,631	-0,630	0,045	0,018
Pierzchno	-0,356	-0,507	0,059	0,485	-0,049
Pławce	-0,205	0,198	-0,082	0,372	0,410
Połażejewo	0,060	-0,836	0,220	0,594	0,410
Romanowo	-0,260	0,042	-1,091	0,611	-0,792
Słupia Wielka	-0,193	0,085	0,060	0,313	0,410
Starkówiec Piątkowski	-0,282	0,341	0,278	1,438	-0,023
Szlachcin	-0,061	0,268	0,222	0,142	-0,113
Tadeuszewo	-0,036	-0,391	0,232	0,584	0,410
Topola	-0,238	-0,442	-0,689	0,711	-0,512
Trzebisławki	0,502	1,079	0,100	0,476	-0,996
Ulejno	-0,546	-0,202	0,278	0,632	-0,831
Winna Góra	-0,311	-0,387	-0,011	0,623	-0,282
Włostowo	0,674	0,634	-4,639	-0,806	0,410
Zdziechowice	0,027	-0,127	-0,451	0,103	0,410
Zielniki	0,247	-0,030	-0,073	0,255	-1,112
Zmysłowo	-0,090	-0,292	-1,417	0,545	-1,077
Żabikowo	-0,365	-0,525	-1,533	0,549	-1,231

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei poniżej przedstawione zostały wyniki analizy sfery społecznej jednostek analitycznych obszaru zdegradowanego ze wskazaniem liczby pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych, a także dotyczących ich danych powierzchniowych i ludnościowych.

Tabela 16 Jednostki analityczne zaliczone do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Środa Wielkopolska

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej (os.)	Udział wśród całkowitej ludności Gminy (%)	Powierzchnia jednostki analitycznej (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)
Chwałkowo	-0,764	1	155	0,5%	5,8	2,8%
Nadziejewo	-0,666	2	167	0,5%	2,3	1,1%
Ulejno	-0,546	2	64	0,2%	3,6	1,7%
Brzeziny	-0,532	1	42	0,1%	2,5	1,2%
Żabikowo	-0,365	3	100	0,3%	2,2	1,0%
Pierzchno	-0,356	2	102	0,3%	3,6	1,7%
Winna Góra	-0,311	3	455	1,4%	14,4	7,0%

Starkówiec Piątkowski	-0,282	1	163	0,5%	5,0	2,4%
Ś8	-0,270	1	6 293	19,2%	2,4	1,2%
Romanowo	-0,260	2	317	1,0%	10,4	5,0%
Topola	-0,238	3	113	0,3%	1,5	0,7%
Ś2	-0,222	2	2 180	6,7%	8,1	3,9%
Pławce	-0,205	1	424	1,3%	6,5	3,1%
Dębicz	-0,188	1	226	0,7%	7,1	3,4%
Januszewo	-0,151	3	124	0,4%	4,0	2,0%
Koszuty	-0,123	2	520	1,6%	6,5	3,1%
Jarosławiec	-0,104	2	806	2,5%	6,5	3,2%
Zmysłowo	-0,090	3	180	0,6%	7,4	3,6%
Chudzice	-0,065	1	66	0,2%	2,8	1,4%
Szlachcin	-0,061	1	399	1,2%	6,4	3,1%
Ś7	-0,045	1	4 748	14,5%	1,7	0,8%
Tadeuszewo	-0,036	1	240	0,7%	5,0	2,4%
Brzezcie	-0,034	1	207	0,6%	6,5	3,2%

Źródło: opracowanie własne.

W tak przyjętej analizie, obszar zdegradowany tworzą 23 jednostki analityczne, których łączna powierzchnia wynosi 129,4 km², co stanowi 62,5% powierzchni Gminy Środa Wielkopolska, a zamieszkiwany jest przez 18 479 osoby, które odpowiadają 56,5% ogółu mieszkańców Gminy Środa Wielkopolska.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Z ustawy o rewitalizacji wynika, że aby dany obszar gminy mógł zostać uznany za obszar rewitalizacji konieczne jest, aby występowała na nim koncentracja negatywnych zjawisk oraz aby był on istotny dla rozwoju lokalnego całej gminy.

Wyznaczając obszar rewitalizacji na terenie Gminy Środa Wielkopolska kierowano się również zasadą nieprzekraczalności ustawowych wartości 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikową **jako obszar rewitalizacji przyjęto jednostki analityczne Ś2, Ś8 i Koszuty**. Wyboru tych jednostek dokonano na podstawie łącznego spełnienia kryteriów takich jak:

- › jednostka jest istotna dla rozwoju lokalnego,
- › zachodzi na niej koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej,
- › jednostka cechuje się potencjałem do społecznym i gospodarczym do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

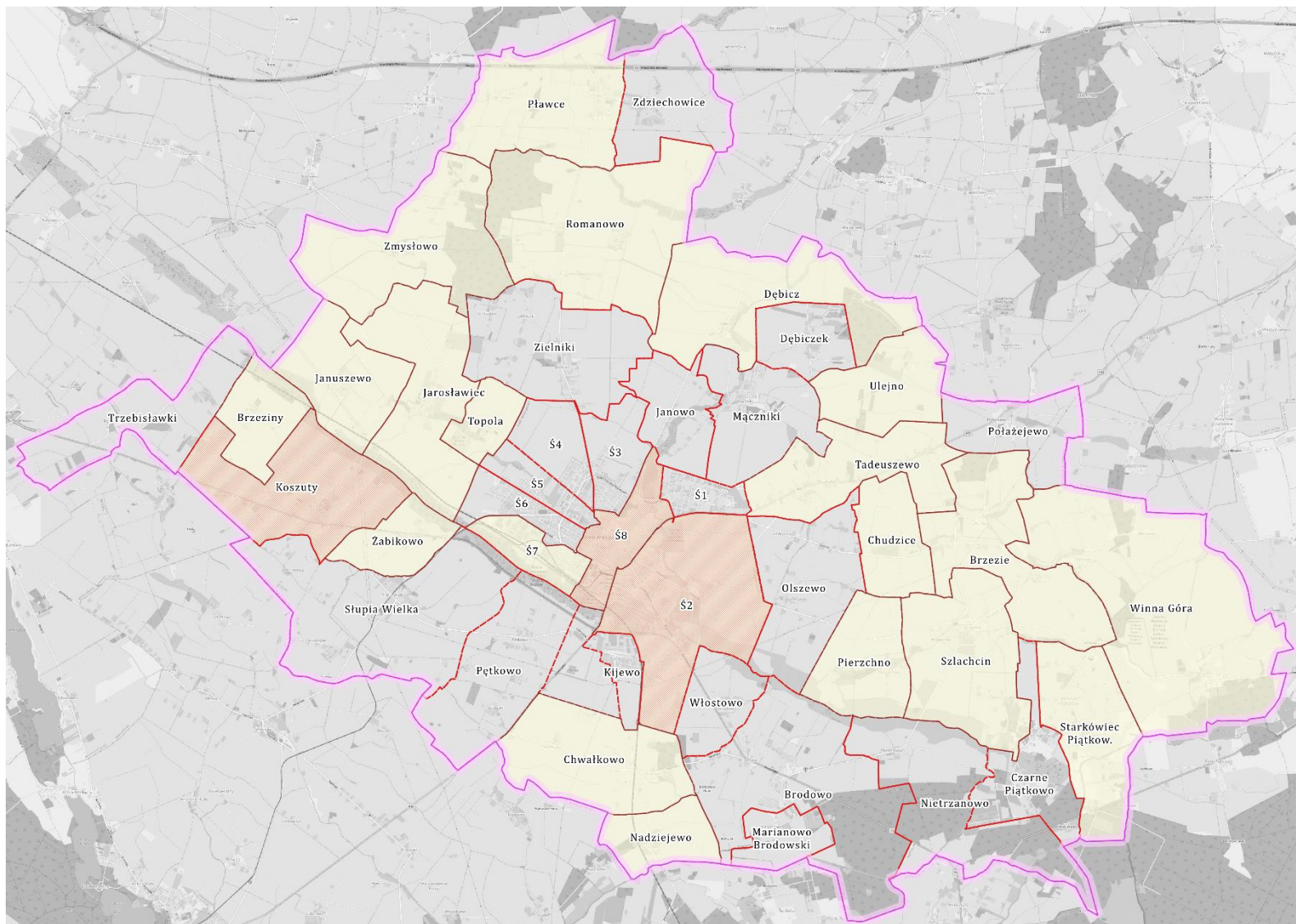
Ś2 – jednostka Ś2 obejmuje swoim zasięgiem południowo-wschodnią część miasta, w tym osiedle Piastowskie. Zabudowę jednostki tworzy zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i jednorodzinna, zabudowa usługowa i przemysłowa, a także liczne tereny zieleni wokół rzek: Moskawy i Strugi Średzkiej, w tym Park Źrenica. Ponadto w jej granicach zlokalizowane są Powiatowe Komendy Policji i Straży Pożarnej.

Ś8 – jednostka Ś8 obejmuje swoim zasięgiem ściśle centrum miasta Środa Wielkopolska wraz z historycznym układem urbanistycznym. W granicach tej jednostki zlokalizowane są również najważniejsze instytucje, tj.: Rynek Miejski, Urząd Miejski, Ratusz, Ośrodek Kultury, Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi, Szkoła Podstawowa nr 3, Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Wielkopolskich, Planty, Park Łazienki, a także Jezioro Średzkie, czy zabytkowa infrastruktura związana ze Średzką Koleją Powiatową (kolejka wąskotorowa). W ramach jednostki Ś8 zostały skupione zatem najważniejsze funkcje i przestrzenie społeczne, rekreacyjne, sportowe i kulturalne. Objęcie ścisłego centrum miasta działaniami rewitalizacyjnymi pozwoli również na dyfuzję wypracowanych rozwiązań i pozytywnych wzorców do innych miejscowości Gminy. Jednocześnie, podejmowane działania będą dostępne nie tylko dla mieszkańców miasta, ale również całej Gminy, wpływając pozytywnie na wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wyznaczonego obszaru rewitalizacji, ale także innych obszarów zdegradowanych.

Koszuty – jednostka Koszuty swym zasięgiem obejmuje sołectwo, w skład którego wchodzi Koszuty i Koszuty-Huby. Głównymi walorami wsi jest obecność obiektów zabytkowych w postaci późnobarokowego dworu wraz z parkiem, w którym mieści się obecnie Muzeum Ziemi Średzkiej. Kolejnym ważnym elementem są 3 wiatraki typu „Kozłak”, stojące nieopodal drogi krajowej nr 11. W Koszutach znajduje się również przystanek Średzkiej Kolei Powiatowej. Jest to zatem miejsce istotne z perspektywy historycznej dla Gminy Środa Wielkopolska, dysponujące potencjałem do skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji, w nawiązaniu do dziedzictwa lokalnego.

Obszar zdegradowany wraz z obszarem rewitalizacji prezentuje mapa sporządzona zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy o rewitalizacji, stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Uproszczoną mapę zamieszczono poniżej.

Rycina 9 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Środa Wielkopolska

Źródło: opracowanie własne.

SPIS RYCIN

Rycina 1 Położenie Gminy Środa Wielkopolska na tle sąsiadujących gmin, powiatu i województwa....	4
Rycina 2 Położenie Gminy Środa Wielkopolska	5
Rycina 3 Zmiany liczby ludności w Gminie Środa Wielkopolska w latach 2013-2023.....	7
Rycina 4 Podział Gminy Środa Wielkopolska na jednostki analityczne	18
Rycina 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.....	26
Rycina 7 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Środa Wielkopolska na tle powiatu i województwa	30
Rycina 8 Struktura ludności w Gminie Środa Wielkopolska w latach 2019-2023	40
Rycina 9 Podmioty gospodarcze wpisane do REGON na 1000 mieszkańców	46
Rycina 10 Uproszczona mapa obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Środa Wielkopolska	63

SPIS TABEL

Tabela 1 Jednostki analityczne w Gminie Środa Wielkopolska	13
Tabela 2 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Środa Wielkopolska	16
Tabela 3 Wskaźniki wykorzystane do zdiagnozowania zjawisk kryzysowych.....	19
Tabela 4 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze bezrobocia	28
Tabela 5 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze ubóstwa	31
Tabela 6 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze alkoholizmu	33
Tabela 7 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze przestępczości.....	36
Tabela 8 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze osób ze szczególnymi potrzebami.....	38
Tabela 9 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze kapitału społecznego	41
Tabela 10 Analiza wskaźnikowa sfery społecznej w obszarze poziomu uczestnictwa w życiu publicznym	44
Tabela 11 Analiza wskaźnikowa sfery gospodarczej	48
Tabela 12 Analiza wskaźnikowa sfery środowiskowej	50
Tabela 13 Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej.....	54
Tabela 15 Analiza sfery technicznej.....	57
Tabela 16 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze.....	59
Tabela 17 Jednostki analityczne zaliczone do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Środa Wielkopolska	60